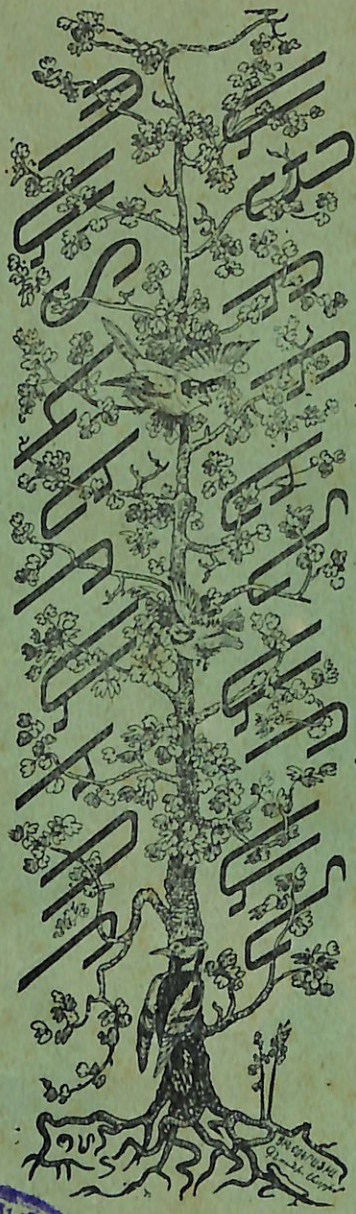

10

1072

ᠠ. ᠤᠯᠤᠰᠤᠨ ᠤᠯᠤᠰ

10

1072

Դ. ԱՂԱՅԵԱՆՑ

ՈՒՍՈՒՄՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶԻԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԽՈՐ ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

ԵՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

25-ՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԵԾԵՐԻ ԵՒ ՓՈՔՐԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

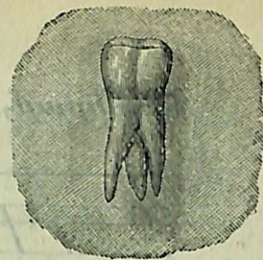
ՄԵԾԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԻՐԲԵԻ ԻՆՔԵՍԻՍԻՏԻՅԱ

Հեղինակի սեփական եւ փոխադրած լուսանկարի արտատպելու հրապարակումը
վերապահում է:

Թ Ի Ֆ Լ Ի Զ

ԵԼԷՏՐԱՅԱՐԺ ՏՊԱՐԱՆ ՕՐ. Ն. ԱՂԱՅԵԱՆՑԻ. ՊՈԼԻԳՐԱԿԱՆ
1907 (50)

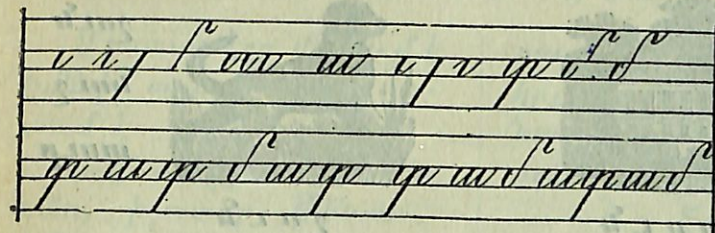
26 նոյեմբերի օրեմբեր
~~Առաջին դասարանի խումբ~~

ա տ ա մ մ ա տ

ա տ ա մ

մ ա տ տ ա տ տ ա մ ա տ ա մ

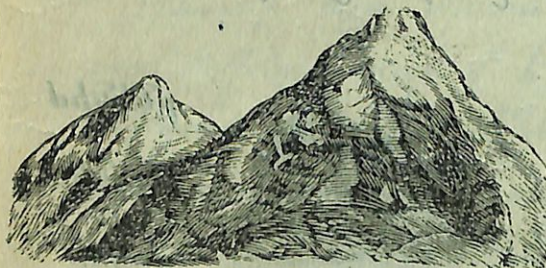
մ ա տ ի տ

շ ի շ

տ ա շ տ

շ ի շ ի մ մ ի մ ի շ տ տ ա շ տ շ ա տ մ ա տ ի տ
 շ ա մ ա մ մ ա շ ա տ ա տ ի մ ի շ ի մ տ ա շ տ

շ ի շ ք ա շ ք Ն ա ք ի ք

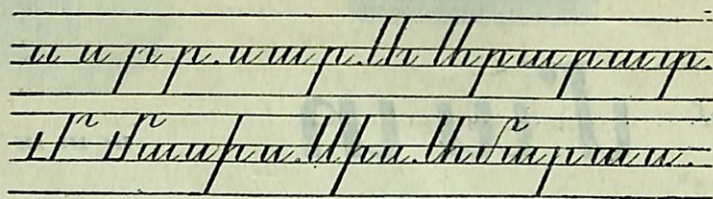
ս ա ը

ա ը տ

ս ա ը տ ա ը ս ի ը տ մ ի ս ս ի մ ա ս ա Մ ա ս ի ս
 ա մ ի ս ա ը ա Ա ը ա մ Ա ը ա ը ա տ ա ը մ ա տ Ա ը շ ա մ
 Շ ա մ ի ը, ա ը ի մ ի մ ա տ ի տ տ ա մ:

1127-66

Շամիրամ, արի մի տաշտ տար տատիս:

տուն

շուն

մուր

տ ու ն

շ ու ն

շուն

նուշ

տուր

Արամ, ուրիշի նստարանին մի նստիր:

Շամիրամը մի սիրուն մատանի ունի:

Ասատուր, արի շուտ-շուտ ասա—

Տուրասա—տուրասա—տուրասա—տուրասա

Ահրամ, ուրիշի նստարաններն մի նստիր:
Չամիրամը մի սիրուն մատանի ունի:
Ասատուր, արի շուտ-շուտ ասա—

կատու

կրտակ

կրրակ

կրտամ

կ ա տ ու ն ու մ ու կ ը

ընկնիմ

ընկնիս

ընկնի

Մակար Արշակ Կամսար Նունիկ Շուշիկ

Ուշի—Ուշական—Մաստարա

Կամսարի կրակին կասկարա

է

էս

էն

էի

էր

էին

էիր

ասէի

ասէիր

ուտէի

է շ

կուտէր

կասէր

կը տանէր

կը մանէր

Արմիկ

էմին

էմիր

Սուրէն

Արսէն

Կարէն

Մ Ի Ն Ա Ս Ի է Շ Ը

Մինասի էշը մտնում է
էմինի արտը: Էմինը ա-
սում է.

—է... իշատէր Մի-
նաս, իշատէր Մինաս...
էշն արտն ուտում է.

Մինասն իմանում է,

սուս է անում: Էմինը
կրկնում է իրանը, Մի-
նասը սուս է: Էմինն ա-
սում է.

—էշ, էշ, արտս Մի-
նասն է ուտում, արի սը-
րան տար:

Մինասի

էշը

էմինի

արտումը

Մինասի էշը

Մինասի էշը մտնում է էմինի ար-
տը: Էմինը. ասում է. — է... իշատէր
Մինաս, իշատէր Մինաս... Էշն արտն
ուտում է: Մինասն իմանում է,
սուս է անում: Էմինը կրկնում է
իրանը, Մինասը սուս է: Էմինն
ասում է.

ա է ը ի ու կ մ ն շ ու ր
Ա է Ը Ի ՈՒ Կ Մ Ն Շ Ս Տ Բ

մեր
կեր
սազ
կազ

ես
եմ
եկ
մեզ

ե գ ն ե ր

ազի
զիզի
եզը
երես

Չանի
Նազիկ
Եզնիկ
Ազատ

Արամս ու Արզումանը ընկերներ են:
Նազիկը երկար ու շէկ մազեր ունի:

ե ե գ գ ե գ ն ե ր ե գ ն ի կ
ը ու շ ա ն ի կ Ն ա զ ի կ Մ ե զ

Ա Ր Զ Ո Ւ Մ Ա Ն Ի Ե Զ Ը

Արզումանը մի եզն ու-
նէր՝ անունը Կարմիր:
Կարմիրն շատ էին սի-
րում Արզումանի տանը

ու նրան կերակրում էին
շուտ շուտ: Նրա մազերը
կարմիր էին ու սիրուն:

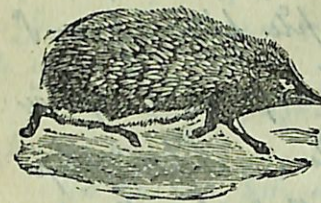
Արզումանը մի եզն ունէր

Արզումանը մի եզն ունէր՝ անունը
Կարմիր: Կարմիրն սիրում էին շատ
Արզումանի տանը ու նրան կերու-
կարում էին շուտ-շուտ: Նրա մա-
զերը կարմիր էին ու սիրուն:

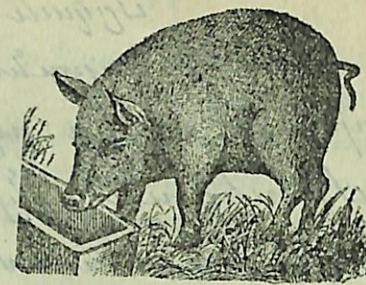
Ա Ր Ա Մ Ի Ե Զ Ը

Արամը եզն ունէր, մի շատ սիրուն եզ:
Սիրուն, սիրուն, մի շատ սիրուն եզ:
Անունը Կարմիր էր, մազերը կարմիր:
Կարմիր, կարմիր, մազերը կարմիր:
Կարմիրն սիրում էին Նազիկն ու Չանին:
Չանին, Չանին, Նազիկն ու Չանին:

ո գ ն ի

խ ո գ

զոխ սա ոստ որ խոտ խոր խոզ մուխ
խակ սոխ ոտներ ոսկի որսկան կրտոր
խրմոր մոխիր մորեխ մորի մախոխ մեխակ
մանուշակ Սուրախան շիրախանա

Սոխն ու սրխտորը իրար շատ են սիրում:
Սոխը մէկ է, սրխտորը՝ երկու:

խ ո գ ո գ ն ի խ ո գ ի խ ո գ
խ ո գ ո գ ն ի խ ո գ ի խ ո գ

Մ կ ա ն խ ր ա տ ր

Ոգնին շարունակ մրկ-
նիկներ էր որսում ու իր
ոգնիկներին կերակրում:
Մի սիրուն մկնիկ մի կա-
տու է տեսնում ու ասում
նրան.

—Մեր տէր ու տիրա-
կան Կատու, Ոգնին մեզ
կոտորում է, արի ազա-
տիր մեզ:

Կատուն ասում է.
—Եկ իմ կշտին ազատ

ման արի, ես կըսաստեմ
Ոգնուն:

Մրկնիկի մէջը տեսնում
է որ կատուն սրում է՝ ա-
տամները, ասում է.

—Իմ սիրունիկ մրկնիկս,
Կատուն կըսաստի ուրիշ-
ներին, որ մեզ մենակ կո-
տորի:

Ո՛ւ ու ու... զարմանում
է մկնիկը ու շուտ մըտ-
նում է իր տնակը:

Մեկուն խրատել
 Ոչինչ չարանալ. մեկնեմք էր
 որուն՝ ու իր ոչնիկներին կերակրում
 Մի անգամ մեկն մի կարու երես
 նում ու սառնում նրան. — Մեր ցեր
 ու ցերակրան կարու. Ոչինչ մեկ կո-
 րորում է, արի ապարիտ մեկ: կա-
 րուն սառնում է. — Եկ իմ կրքին ա-
 րար ման ապի, եւ կըստարեմ ու
 նուն.

4

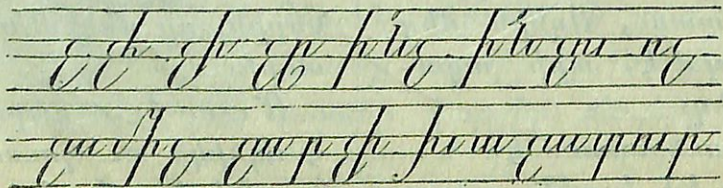
չ ո ռ ո

Ո չ խ ա ր

Խ ա չ

ոչ չը չի չէ չեմ չես չէի չէիր չէր
 ինչ ինչու չորս չոր չար չիր չան չիմ
 չամիչ ոչինչ չընչին չաչանակ Խաչատուր
 Չինաստան

Չինաստանը մի ուրիշ երկիր է:
 Տատիկը Խաչիկին ասում է. — Խաչիկ, արի,
 չիր ու չամիչ տամ, կեր:

Խողը ոչխարի կշտին
 արմատներ էր ուտում,
 ոչխարը տեսնում է նրան
 և ասում է.
 — Մէրունիկ, ինչո՞ւ խոտ
 չես ուտում:
 — Ես կուշտ եմ, ասում
 է խողը:
 Ոչխարը զարմանում է,

որ խողը կուշտ է: Ասում է.
 — Որ կուշտ ես, ինչո՞ւ
 արմատներ ես ուտում:
 — Արմատները անուշ են
 ու մարսական, չարագ եմ
 անում, — ասում է խողը,
 որ ամեն ինչ ուտում էր
 ու իսկի չէր կշտանում:

Ոչխարն ու խոյը

Խոյը ոչխարի կրքին արեւորմէր
 էր ու ցում: Ոչխարը ցտնամում է
 նրան և ասում է. — Մէրունիկ,
 ինչո՞ւ խոյը չես ու ցում: — Ես կուշտ
 եմ, ասում է խոյը: Ոչխարը ցար-
 մանում է, որ խոյը կուշտ է:

Ա Ն Ո Ւ Ն Ն Ե Ր

Արմիկ, Արշակ, Նունիկ, Խորէն,
 Մինաս, Խաչիկ, Անուշ, Սուրէն,
 Խաչատուրն ու Աշխէնն ուր են:

Ուղ ա

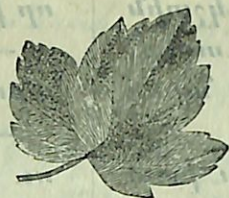
Ա ք ա ղ ա ղ

Ք ն ա ը

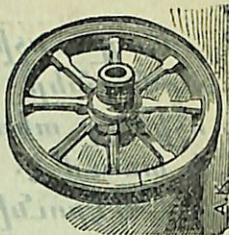
աղ մաղ քաղ քո քոր քեզ քիչ մենք չենք շէնք
 զէնք չաղ տաղ սաղ ուղտ քարտաշ տարանք

հ ա լ

տ ե ռ ե

ա ն ի լ

հա ահ ահա համ հոտ հալ կալ նալ խալ արալ
տերե և սե ու խե Սեան Երեան անիւ հաշիւ

Աքաղաղի հրաւերը

Աքաղաղը հարեանի հա-
ւին հրաւիրում է կուտի.
ասում է. արի կուտ տամ:
Հաւը չի հաւատում, ա-
սում է. «Կուտ ունենաս,
քո հաւերին կրտաս»:

Աքաղաղը շատ ինքնա-
սէր էր. նա շատ նեղա-
նում է ու կանչում է—

Ու—ու—ո՛ւ... ո՛ւտ ու-
նիմ...

Կո՛ւկ—րի—կո՛ւ... կո՛ւտ
ունիմ...

Կանչում է արաղաղը
հաւերին, որ կուտ ուտեն
ու հարեանի հաւը տեսնի,
որ արաղաղը կուտ ունի:

Վեֆաղաղի երաւեցը

Վեֆաղաղը երաւեւանի երաւին
կրտասում է կուտի. ասում
է. արի կուտ տամ կեր: Երաւը
չի երաւարում, ասում է.

«Կուտ ունե՞նաս, ի՞նչ երաւերին
կրտաս»: Վեֆաղաղը շատ ինքնա-
սէր է. նա շատ նեղանում է
ու կանչում է իր սուր կուկի-
կու՛ն:

գ ո ռ տ

լ ու ս ի ն

գ լ ու խ

գալ գամ գաս սագ գող գիր գէր սուգ տալ լալ
սալ լաւ լալկան լուսին լըսել լարել գրել գրող
գընալ մընալ Գրիգոր Գէորգ Գալուստ Լուսիկ
Մկրտիչը գրել գիտէ: — Գէորգը մի նամակ է
գրել Արամին: — Մինասը գնալու է Երեան: —
Լուսիկը սրել է իր սիրուն մկրատը:

Գրիգոր. Մի Գալուստ
Գրիգոր. լալ. լալկան. լալ.

Ա շ ու ղ Գ է ո Ր Գ Ի Խ ա ղ Ը

Գրիչ, արի, մի գիր գրեմ Գալուստին.
Մի գիր գրեմ, նամակ գրեմ Գալուստին:
Մեր Գալուստը ինքը գրել չըգիտէ,
նա ուրիշին գրել տալը լաւ գիտէ:
Գրիչ արի, մի գիր գրեմ Գալուստին,
Մի գիր գրեմ, նամակ գրեմ Գալուստին:
Ես Գէորգն եմ, երգել գիտեմ գիր գիտեմ,
Գրել գիտեմ, խաղերըս անգիր գիտեմ:
Հիմա կուգեմ մի գիր գրեմ Գալուստին:
Մի գիր գրեմ նամակ գրեմ Գալուստին:

աղւէս

գայլ

այլ սայլ այս այն հայր մայր Հայաստան հայ
չայ լայն հայրենիք Նոայի այրի
Իմ հայրը և իմ մայրը գնալու են Հայաստան:

Գայլն ու աղւէսը

Գայլն ու աղւէսը ընկերներ էին: Մէկ անգամ Աղւէսն ասում է գայլին.

— Սիրելի գայլիկ, ես մի հաւատան տեղ գիտեմ գեղումը, կըգնամ մի քանի չաղ հաւ կընտրեմ, կըհանեմ, միասին կուտենք:

Գայլն ասում է.

— Ես հաւի միս չեմ

սիրում. ես էլ կըգնամ ոչխարի սուրուն, մի չաղ ոչխար կընտրեմ. ոչխարի միսը շատ համեղ է:

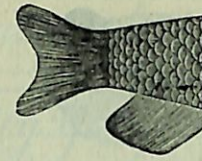
Աղւէսը գնում է հաւի, իսկ գայլը— ոչխարի: Աղւէսը մի հաւ է գողանում, իսկ գայլին շները տեսնում են և հասնում ու մի լաւ զըզգըզում:

Գայլն ու աղւէսը

Գայլն ու աղւէսը ընկերներ էին: Մէկ անգամ աղւէսն ասում է գայլին. — Սիրելի գայլիկ, ես մի հաւատան տեղ գիտեմ գեղումը, կըգնամ մի քանի չաղ հաւ կընտրեմ, կըհանեմ, միասին կուտենք:

ն ա պ ա ս տ ա կ

պ ո չ

կ ա պ ի կ

պապ կապ պատ պար պաղ պոչ պինչ պարապ
պապիկ պատիւ պիտանի պէտքական պապական
պէտք պարան պարոն այսպէս այնպէս պակաս
պսակ ըսպաս պարտք պարտական կարապետ
Պետրոս Հայրապետ Մարտիրոս

Աշխատասէր Պետրոսը
Աշխատասէր ուսումնարանի ուսուցիչը
էր: Նա գիշերը գիր շար
էր գրում լամպի լուսով: Մի գիշեր
էլ ասում է մայրը. — Աշխատասէր, երբեք էլ ինչ-
քան որ գրեց ես, էլ մի գրից.
լամպի լուսով երկար չեմ
գրից, աշխատասէր լաւ չի:

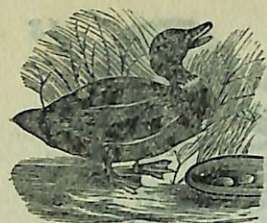
Աշխատասէր Պետրոսը

Պետրոսը ուսումնարանի աշակերտ էր: Նա գիշերը գիր շատ էր գրում լամպի լուսով: Մի գիշեր էլ ասում է մայրը.

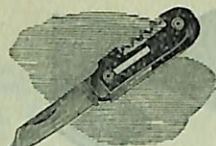
Պետիկ, մատաղ, հերիք է ինչքան որ գրել ես, էլ

մի գրիլ, լամպի լուսով երկար չեմ գրիլ, աշխատասէր համար լաւ չէ: Պետրոսը պատասխանում է.

— Մայրիկ, քիչ էլ սպասիր, այս բոլորիս կաւարտեմ:

բ ա դ

Դ ա ն ա կ

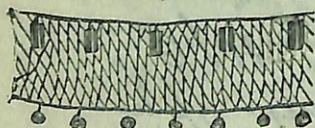

Բ ու

բադ բակ բան դա դու դաս դող սարդ մարդ
զարդ բարի բերան բու դեզ դանակ Դերենիկ
Բադալ Բարսեղ Դանիել Դերբենդ Բագրատ

Աւետիս

Մելքոն, Գասպար և Բաղդասար. աւետիս.
Նորանըշան մի աստղ տեսան. աւետիս.
Երբ Բէթլէհէմ քաղաքն հասան. աւետիս.
Մի խոր ու լայն քարայր մըտան. աւետիս.
Այնտեղ գլտան Սուրբ Մայրիկին. աւետիս.
Ամենասուրբ Մանուկ գլրկին. աւետիս.
Շատ պարգևներ տրւին Նրբան. աւետիս.
Ոսկի, կընդրուկ շատ պատուական. աւետիս.

ց ա ն ց

կ ա ց ի ն

կաց լաց ցեց բաց բայց այց ցաւ ցանք ցախ
ցեխ ցամաք ցորեն ցերեկ գրեցի գրեցիր գրեց
գրեցինք գրեցիք գրեցին գնացի գնացիր գնաց

ա ե է ը ի ո ու ա յ բ գ դ զ լ խ կ հ զ մ
ն շ չ պ ս տ ր ց ք
Ա Ե Է Ը Ի Ո ՈՒ ԱՅ Բ Գ Դ Զ Լ Խ Կ Հ Ղ
Մ Ն Շ Զ Պ Ս Տ Ր Յ Ք

պ ցանց. ցո ցակ. Բաւանց.
Դանիելց. Կախաւ. Մայրակ.

Արմիկն ու Արշակը
Ես մի նամակ պիտի գրեմ հայ-
րիկիս. — ասում եւ Արմիկը :
— Ենչպէս կը գրես. քանի որ
բոլոր գրերը կը գրես. հայրը.
նում եւ Արշակը : — Ենչպէս որ
գրես. այնքան էլ կը բաւէ. պիտի
գրաւորանում եւ Արմիկը. քանի
որ քանի, ինչ գիր որ կը գրես.
եւ կարող եմ նրա քեր մի խաւ
դնել

Արմիկն ու Արշակը

— Ես մի նամակ պիտի
գրեմ հայրիկիս, — ասում է
Արմիկը :

— Ի՞նչպէս կը գրես, բա-
նի որ բոլոր գրերը չը գի-
տես, հարցնում է Արշակը :

— Ինչքան որ գիտեմ,
այնքանն էլ կը բաւէ, պա-
տասխանում է Արմիկը :
Բացի գրանից, ինչ գիր որ
չը գիտեմ, ես կարող եմ

նրա տեղ մի խաչ դնել :
Դիցուք՝ պիտի գրեմ տեա-
րակ, բայց ը գիրը չը գի-
տեմ, ես կը գրեմ տեա + ալ,
կամ Մարգարիտ՝ կը գրեմ
Մա + գա + իտ :

— Հասկանում եմ, այդ
կարելի է : Զէ, դու շատ
լաւ ասացիր. ես էլ էգուց
իմ մայրիկիս կը գրեմ նա-
մակ :

Հ ր ա ց ն ե լ

Մա + կոս. Գարե + ին. Մա-
նու + ալ. Սար + իս, Մի-
+ աա. Ծաղի + . Կիրա + ոս.

Մկր + իչ. վարդապ + . ա-
ռաջն + . եկեղ + .
Կարա + . Մարտի + .

կ ո վ

ո վ

վ ա ր դ

ով կով սով հով գով վար վատ վաղ վիշ վուշ
տարով բարով սարով քարով տանով տեղով բով
Վան Վահան Վարդան Վարդուհի Վաղինակ

Կոմ. վարդ. գոմակա՛ն. եռվ.
Վահա՛ն. վառա՛կ. վարդա՛ն.

ծ ա ո

Ծ ի ծ ե ո ն ա կ ն ե ր

առ տառ ծառ առած ծռած ծումռած սառած
մեռած ծիծեռնակ բառ բառով տառով աստառ
պայծառ կայծակ կուռք դուռք նուռք Ռոստոմ
ծուռք խառք գառք սառք ամառք ռամիկ ձեռք
Աստուած Աստուածածին Աստուածային Ծատուր

Ժ Զառ. Զուռ. Զուռու Զուռ.
Ժիծեռնակ. Ժիծ. Զապուր.

Թաթ Թութ Թուր
կաթ Թըռչուն
երկուշաբթի,
երեքշաբթի,

թ ի թ ե ո

չորեքշաբթի,
հինգշաբթի,
ուրբաթ, շաբաթ,
կիրակի:

Թիթեռի թևերը շատ բարակ են լինում:
Թամարը երկու կթոց թուզ է բերել:
Թամարի հայրը գնացել է Թաւրիզ:
Թոմասի տանը շատ թուրքեր կան:

Դ Դիւթեռ. Դաւթ Դուրթ.
Թաւմար. Թոմաս. Ռոստոմ.

Գ ա ո ն ու կ

Մի լար, գառնուկ սիրա-
կան,
Պըստիկ տըղի դու նըման.
Կըգայ մայրըդ, հետը շատ
Կըբերէ քեզ անուշ կաթ:

Շ ու շ ա ն

Իմ սպիտակ թերթերում

Մեղու, բզեզ և թիթեռ
Կարող են հանգիստ գտնել
Իբրեւ աղնիւ զեռուններ:

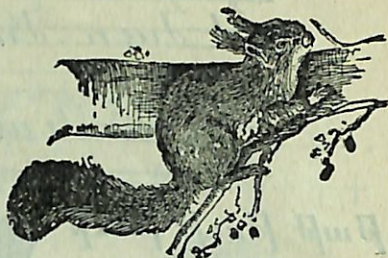
Կ ո ու ն կ ն ե ր

Կը՛ռ, կը՛ռ, կըռ-կըռան,
Կըռունկները հա թըռան,
Կըռունկների թևի տակ
Եկաւ ամառ մեր դըռան:

Այ աւ այ արարաւ այ արարիւ այ
Այ երբ որ աւ այ աւարկ այ աւար

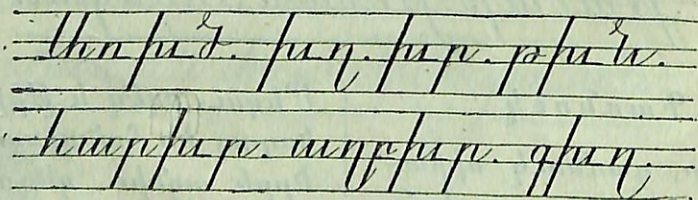
առիւծ

սկիւռ

Իւր իւր գիւղ շիւղ բիւրեղ կիւրեղ աղբիւր միւս
հիւսիս արիւն հարիւր ծերութիւն գերութիւն
գիտութիւն ծուլութիւն պատմութիւն գրութիւն
տէրութիւն պետութիւն

Առիւծը գազան է. նա գազանների թագա-
ւորն է: Սկիւռը կրծող կենդանի է. նա գիտէ
մագլցել ծառերի վրա: Արծիւը թռչուն է. նա
գիշատիչ է և թռչունների թագաւորն է:

Արշակի նամակը

Սիրելի մայրիկ.

Ես հիմա գիտեմ գրել
ու կարդալ: Տես ահա նա-
մակ եմ գրում քեզ, որ
կարդաս և ուրախանաս:
Ես գեռ բոլոր գրերը չը-
գիտեմ: Երբ որ բոլորը
սովորեմ, աւելի շուտ շուտ
կըգրեմ: Հիմա այսքանս
բաւական է:

Հայրիկիս ասա որ գը-
րելու տետրակներ շատ
առնէ: Մեզանում շատ
գրել են տալիս, շարու-
նակ գրում ենք ու գրում:
Առաջ մեր գրածն ենք
կարդում և ապա տպածը:
Յրտեսութիւն, մայրիկ:
Քո Արշակ:

Արշակի նամակը:
Արշակի մայրիկ.

Ես հիմա գիտեմ գրել և կարդալ:
Մենա տեսնում եմ քո միտք,
որ կարդաս և ուրախանաս:
Ես դեռ բոլոր գրերը չըգիտեմ:
Երբ որ բոլորը սովորեմ, աւելի
շուտ - շուտ կըգրեմ: Ես հիմա այս-
քանս բաւական եմ:

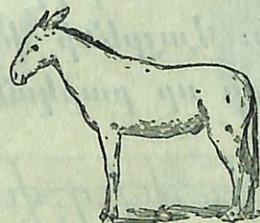
Ես մայրիկիս ասա որ գրելու
տետրակներ շատ առնէ: Մեզան-
ում շատ գրել են տալիս, շա-
րունակ գրում ենք ու գրում:
Առաջ մեր գրածն ենք կարդում
և ապա կարդում ենք տպածը:
Յրտեսութիւն, մայրիկ:
Քո Արշակ:

Արշակի նամակը:
Արշակի մայրիկ.

Չուր
Չիւ
աշ
էշ

եղջերու

շորի

մէջ
ունջ
մունջ
շանք

Քաջ եղինջ աղանջ ջրկիր շաղպ ջաւահիր

Արիւնն արիւնով չեն լւանալ, արիւնը ջրով
կըլւանան: Զուրն իր գնացած տեղովը կերթա:
Մի աման ջուր, ով ուզի՝ տուր: Զաղացն իբ
ասածը կանի, չանչախի գլուխը կըցաւի:

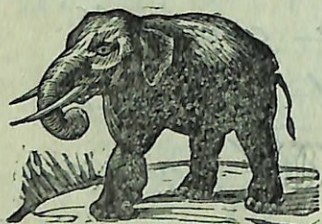
Ընկերասէր եղջերուներ

Մի ծաղկաւէտ և խո-
տառատ սարի վրա արա-
ծում էին երկու եղջերու:
Նրանցից մէկը մի բանի

խոտ ու ծաղիկ պոկեց և
միւսին տըլաւ՝ ասելով.
— Ընդունիր, եղբայր,
այս խոտը, թէև սա ոչ
մէկիս պակաս չէ:

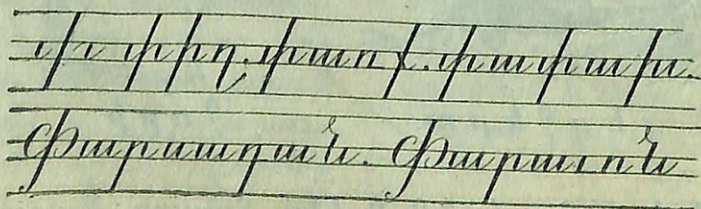
— Շատ և շատ շնորհակալ
եմ, պատասխանեց միւսը,
ինչո՞ւ չըջանենք մէկ մէ-
կու սիրտ, թէկուզ մեզ
անպակաս սարի առատ
խոտով:

փ ի ղ

փայտ փայլ փող թուփ քամի
փակ տափ չափ ծափ լափ
ափ փափա փափախ փառք
փափազ

Փղին ասում են փիլ: Փիղը շատ փառահեղ
կենդանի է: Փղերը լինում են և ընտանի և
վայրենի: Վայրենի փղերը շատ կատաղի են լի-
նում, երբ որ բարկանում են:

Կատուն եկաւ, փիսիկ, փիսիկ,
Հազար նազով, ինչպէս հարսիկ.
Դունչը սրբեց թաթիկներով,
Մազը սանդղեց չանչիկներով.
Կատու, կատու, է՛ր ես տրտում,
Թէ՛ մկներն են հիմա արթուն:
Կատուն ասեց—միայն, միայն.
Այսինքն թէ՛—այո՛, այո՛:

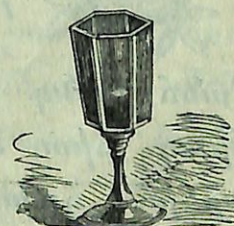
Մ ան ու շ ա կ

Կապոյտ գլխով, կանաչ ոտով
Ես ծաղիկ եմ անուշ հոտով.
Թէև տունկս փոքրիկ է, ցած,
Արօտներում միշտ թաք կացած,
Բայց իմ փունջս ամենի տան,
Թէ աղքատի, թէ մեծատան,
Իբրև գարնան առաջին զարդ,
Կարէ տեսնել ամեն մի մարդ.
Ես եմ սիրուն գարնան գուշակ,
Իմ անունըս է մանուշակ:

բ ո յ ն

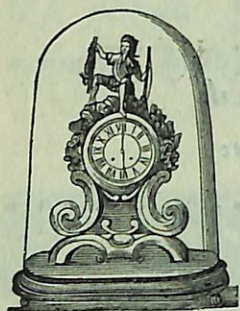
ոյ

բ ա ժ ա կ

Ժամ կուժ ուժ ուժեղ ուժով այժմ բաժակ ժամ

ժամանակ արժանի ժողով ժողովուրդ ցոյց ու-
ղեցոյց մատնացոյց բոյն հաւաքոյն թոյն սոյն
գոյն նոյն գոյն գոյն-ըզ-գոյն բոյս լոյս կոյս

Իմ ժամացոյցս շատ ուղիղ է
բանում: Ժամացոյցն ունի երկու
սլաք, մէկը ցոյց է տալիս ըոպէն,
իսկ միւսը՝ ժամը: Ժամ ցոյց տը-
ւող սլաքը փոքր է, իսկ ըոպէն
ցոյց տըւողը—մեծ:

ԾԻՏԸ ԵՒ ԲԱԶԷՆ

Ծիտը ծառին ծըլւելում է.

ծիւ, ծիւ, ծիւ...

Բազէն գլխին պըտըտւում է.

վնւյ, վնւյ, վնւյ...

Ծիտը լըռեց, ծիտը վախեց.

վնյ, վնյ, վնյ...

Բազէ, թը՛ռռ, բազէ թը՛ռռ...

հնյ, հնյ, հնյ...

Բազէն թռան, բազէն փախան,

Ինչ լաւ էլաւ, հէ, հէ, հէ...

ճանճ ճանգ կարճ
ճրագ ճիտ ճիճու
արճիճ ճախարակ

ճ ա ն ճ

ճարտար անճար
հանճար ճեմարան
ճառագայթ ճահիճ

Ճրագն իր տակին լոյս չի տալ:

Պտղատու ծառը ճղները կախ կըզըցի:

Ըն ն ու շ ա կ

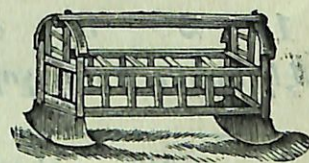
Կապոյցը գլխով, կանաչ ուրով
Եւ քաղիկ տա՛նաւ իւրով.
Թե՛կ քունկա փոփրիկ է, քա՛ծ,
Նիւրբնեցուն՝ միշտ թափ կապած,
Բայց ի՞նչ փունջս ասեմք քան.
Թե՛կ աղփարի, թե՛կ յե՛ծարան
Երբեք գարնան անուշիկ ցարդ,
Կարե՛ք քեանեց ասեմք մի ճարդ:
Եւ տա՛ն փրոն գարնան գուշակ,
Ի՞նչ անուհա՛ն է ճանաչակ:

Չ ու կ

Չ ի

Օ ր օ ր օ ց

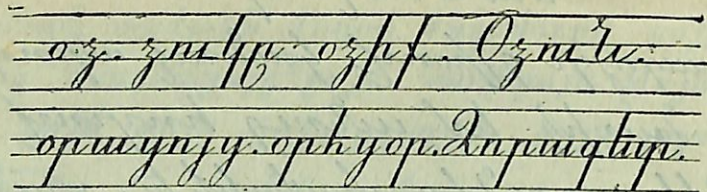
ձի օձ օր օղ օղ ձոր ձագ ձայն ձող ցող ձիւն
ձեզ ձեռք ձէթ ձմեռ ձմերուկ տանձ խնձոր
զանձ սանձ տիկին Չըլիկ Չորագետ

Անձրե օրը հաւերին ջուր տըւող շատ կըլինի:
Մի ծաղկից օձը թոյն է շինում, մեղուն—մեղր:
Օձի գլուխը որ ցաւի, կըտանի ճանալումը կըզնի:
Օձն առաջ իր տաքացնողին կըկծի:

Խօսքը մերը, տունը մերը:

Մի ձեռքով երկու ձմերուկ չեն բռնիլ:

Աստուած սարը կըտեսնի, ձիւնը կըզնի:

Նոր տարու երգը

Արի դու արի, քո գալըդ բարի,
 Միրուն նոր տարի, նոր օրեր բեր մեզ.
 Ձիւն տուր սարերին, անձրև՝ արտերին,
 Կարկուտը չարին, զով արևը՝ մեզ.
 Անթուփ ծաղիկից, աններկ կարմրուկից,
 Բարի ցաւերից ազատ պահիր մեզ:
 Մայրական գթով, գրկաբաց ձեռքով,
 Ուրախ ժպիտով ան քո գիրկը մեզ:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
 մէկ երկու երեք չորս հինգ վեց եօթը ութ իններ տասը

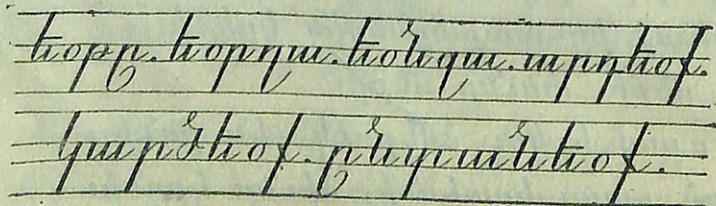
առաջին
 երկրորդ
 երրորդ
 չորրորդ
 հինգերորդ

7

ե օ թ ը

վեցերորդ
 եօթներորդ
 ութերորդ
 իններորդ
 տասներորդ

Եօթը տասներեօթը քսաներեօթը եօթանասուն
 տրդեօք կարծեօք եօնջա եօրդա գեօլ

Ճախարակի երգը

Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
 Մանիր, սիպտակ մալանջներ,
 Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,
 Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:
 Ձէթ եմ ածել ականջներըդ,
 Նոր շինել եմ շրտուրիկ,
 Դէհ, շուտ շարժիր լայն թևերըդ,
 Ոստեր շինիր, սըրուլիկ:
 Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
 Լիսեռնիկդ պըտըտիր,
 Մանիր թելեր հաստ ու բարակ
 Իլկիդ վրա փաթաթիր:
 Տիգրանիկս գուլբա չունի,
 Հանդ է գնում ոտաբաց,
 Գաբրիէլըս չուխա չունի,
 Միշտ անում է սուգ ու լաց:
 Չըլալ չունինք, չաթու չունինք,
 Ոչ սամուէն ոչ պարան,

Այսպէս աղքատ դեռ եղած չենք,
 Կրտրրւել է ամեն բան:
 Դեռ հարս էի, որ գործեցի
 Քանի կարպետ խալիչա,
 Բայց զրանցից շուտ զրկւեցի,
 Հիմա չունիմ մի քեշա:
 Կարմիր օրըս երբ սևացաւ
 Եւ պարտք մնաց թէև քիչ:
 Պարտատիրոջ սիրտն էլ սևցաւ,
 Եկաւ տարաւ ամեն ինչ:
 Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
 Մանիր սիպտակ մալանչներ,
 Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,
 Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:

Ես եւ. արեւի. երպար.
 Երեւ. ես եւ. երեւ.

Փ ա յ տ օ ն

Փուրգօն Ֆրանսիա Աֆրիկա

Փաւրօն. ֆուրգօն. ֆեւ.
 ֆեֆ. կաւն ֆեֆ. ֆրանսիա

Խ

Ե ա

բարութեան չարութեան հետեւալ ստորադրեալ
 ստորագրեալ պաշտօնեա քրիստոնեա միմեանց
 լուսնեակ որդեակ հոգեակ Եաղուբեան Գեան-
 ջեցեանց Եսայեանց Կարապետեան

Որդեակ, լսիր հօրըդ խրատը:—Արմիկ, հո-
 գեակս, չարութիւն մի անիր:—Երեխէք, մի կըռ-
 ւէք միմեանց հետ:

յ հնչւում է ինչպէս հ

յոյս յոյն յարդ յարդ յարկ յիշատակ յիշել յանկարծ
 յայտնի յատակ Յիսուս Յակօբ Յովսէփ Յարութիւն
 յունւար յունիս յուլիս յիսուն յաճախ յաջորդ յօժար

յ անձայն

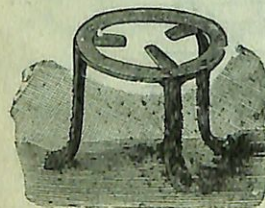
Տղայ երեխայ ընծայ հսկայ արքայ ճանպայ օրւայ
 տարւայ վրայ արեղայ առօրեայ: (Նա) գայ տայ լայ
 կայ գնայ մնայ աղայ կարգայ:

Կիսաձայնաւոր

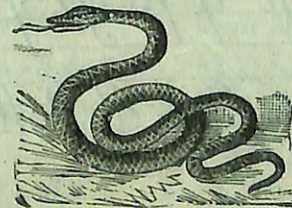
հայ վայ չայ փայ Նոյ հայր մայր վայր ծայր գայլ
 սայլ փայլ այլ բայց այծ լոյս բոյս կոյս քոյր

Վերացած

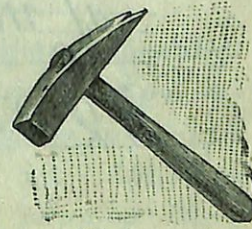
սա դա նա սրա դրա նրա ահա հիմա (դու) ասան աղան
 արան կարգան խնդան գնան մնան (օտար բառեր և յատուկ
 անուններ) խաթա բալա մաշա բօշա ուստա Յուդա
 Երեմիա Իտալիա Ասիա Աֆրիկա Ամերիկա:

Կասկարանք

Օ ձ

Մ ու ը ճ

Այբուբեն սովորական կարգով

ա բ գ դ ե զ է ը թ ժ ի լ խ ծ կ հ ձ ղ ճ մ
յ ն շ ո չ պ ջ ռ ս վ տ ր ց լ փ բ հ օ ֆ

Ա Բ Գ Դ Ե Զ Է Ը Թ Ժ Ի Լ Խ Ծ Կ Զ Դ
Ճ Մ Յ Ն Շ Ո Չ Պ Ձ Ռ Ս Վ Տ Ր Յ Ի Փ Ք
Օ Ֆ

ա բ գ դ ե զ է ը թ ժ ի
լ խ ծ կ հ ձ ղ ճ մ
յ ն շ ո չ պ ջ ռ ս վ տ ր ց
լ փ բ հ օ ֆ Մե Մե Մե
Ա բ գ դ ե զ է ը թ ժ
լ խ ծ կ հ ձ ղ ճ մ
ն ն շ ո չ պ ջ ռ ս
վ տ ր ց լ փ բ Օ ֆ
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Ա. Բ. Ա. Ղ. Ա. Ղ.

Աքաղաղը կանչում է—
Ծուղըուղո՛ւ...

Ղու—ղու—ղու...

Պառաւ նանը զարթեցումէ.

Տա—տա—տա...

Պա—պա—պա...

Աքլար, ինչո՞ւ կանչեցիր,
Ինչո՞ւ նանին զարթեցրիր,

Ախ դու—դու,

Այ ջու—ջու...

Ախ նանի, ջան նանի,
Մեզ մի վեր կացընի.

Թող մի քիչ էլ մընանք,
Քնից լաւ կշտանանք.
Աքլարը շուտ է կանչում,
Աքլարը չի ամաչում:

Ախ աքլար, վայ աքլար,
Դու աղւէսի փայ աքլար,
Ինչո՞ւ վաղ-վաղ կանչեցիր,
Ինչո՞ւ նանին զարթեցրիր,

Ախ դու—դու,

Այ ջու—ջու...

Ժամից բարձր, քնից
քաղցր ոչինչ չկայ—երե-
խի համար:

ԽԵԼՕՔ ԳԼՈՒԽԸ

Բերանն ասեց.—Ես ա-
մեն ինչ կուտեմ կրխմեմ:

Գլուխն ասեց.—Հըմ...

Լեզուն ասեց.—Ես ինչ
ուզենամ, կասեմ կրխօսեմ:

Գլուխն ասեց.—Հըմ...

Ձեռներն ասեցին.—

—Մենք ամեն ինչ կը շի-
նենք, կը բանդենք:

Գլուխն ասեց.—Հըմ...

Ոտներն ասեցին.—

—Մենք ամեն տեղ կեր-
թանք, ման կը գանք:

Գլուխն ասեց.—Հըմ...

Բերանն ու լեզուն, ձեռ-
քերն ու ոտները ասեցին
զլիքին.

—Ինչո՞ւ ես «հըմ» ա-
նում:

Գլուխը պատասխանեց.

—Ինչ անէք—չանէք, ա-
ռաջ ինձ պիտի հարցնէք:

Ոտներն ու ձեռները
կուչ եկան, բերանը մնաց
բաց, իսկ լեզուն կակա-

գելով ասեց.

—Հա... ըղըղորդ է ա-
սում գըգըլուկուկը...

Ոտքով ման եմ գալիս,
Ձեռքով աշխատում,

Աչքովըս տեսնում եմ,
Ականջով լսում.

Իսկ իմ չարն ու բարին,
Իմ լաւն ու վատը

Ո՞վ է իմանում.
—Խելօք գլուխս:

Երբեք չգրայարումիք

Ես ուզեցի զրեւմուտե՛ տե՛, ուսման-
զով լսում, ի՛մեզ հոգը եմ առնում,
լեզուս ծաղկում: Իսկ զուրբն ու
չղաքը, կոչման ու կանխողը ինչ ու՛
եմ չգիտեմ. — Բոլոր մարմնուրիս եմ յօ-
շարում:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՏԻԷՐ

Արև, արև, եկ, եկ,
Նախշուն քարին վէր եկ.
Նախշուն քարին տիտիկ*)

արա,
Մեր ոչխարին մտիկ արա,
Իսկ գառներին ճիտիկ *)

արա,
Որ գայլը գայ՝ տուտիկ*)
արա:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՔ

Արև, արև, եկ, եկ,
Զիզի քարին վէր եկ:
Սև—սև ամպեր հեռացէք,
Արևին ճանապա տըւէք.

Թողէք դա գայ մեզ մօտ,
Դրա լոյսին ենք կարօտ:
Կարմիր արև, եկ, եկ,
Նախշուն քարին վէր եկ:

Արևը յաղթեց ամպերին,
Շողքը ձգեց սարերին,
Զիզի քարը, տես—տես,
Պսպրդում է ոսկու պէս:
Միբուն արև, միշտ եկ,
Զիզի քարին վէր եկ:

ՄՐՋԻՆՆ ՈՒ ԼՈՒՆ

Մըջիւնն ու լուն եղ-
բայրացան և միասին գնա-
ցին դաշտ գրօսներու: Այդ-

տեղ դրանք դէմ առան մի
առւի:

Լուն ասեց.—Ես մի ոս-
տիւնով կարող եմ թռչել
առւի միւս կողմը, իսկ դու
ի՞նչ կանես:

—Ես էլ կարող եմ ցառ-
կել, ասեց Մըջիւնը:

Լուն կուշ եկաւ, բոլոր
ուժը հաւաքեց ու յան-
կարժ թռաւ առւի միւս
կողմը: Մըջիւնը նոյնպէս
բոլոր ուժը հաւաքեց,
ցատկեց ու ընկաւ առուն:
Նրա բախտիցը ջրի մէջ
մի թուփ խոտ կար բը-
սած, ընկաւ խոտի վրայ և
խեղդւելուց ազատեց,
բայց տեսաւ որ չըպիտի
կարողանայ ցատկել միւս
կողմը, կանչեց Լուն եղբօրը
և ասեց.

Միբելի եղբայր, ջուրը
կըմեծանայ ու ինձ կը-
խեղդի, մի ճար արա, այս
փորձանքիցն ինձ ազատիր:
Լուն թռչկոտելով հա-
սաւ խոզին ու ասեց.

Խոզիկ—խոզիկ, մազիկ
տուր, մազից շինեմ մի
պարսն. պարսնը գցեմ ա-
ռուն, Մըջիւն եղբօրս ա-
զատեմ:

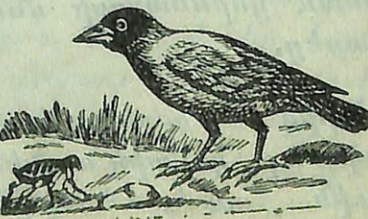
Խոզը պատասխանեց.—
Եթէ ինձ համար կաղին
կըբերես...

Լուն թռչկոտելով հա-
սաւ կաղնի ծառին ու ա-
սեց:

Կաղնի—կաղնի, կաղին
տուր, կաղինը տամ խո-
զիկին, խոզիկն ինձի մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարսն, պարսնը գը-
ցեմ առուն, Մըջիւն եղ-
բօրս ազատեմ:

Կաղնին պատասխանեց.—
Եթէ ագռաւին իմ վրայից
կըբռնես... Լուն թռչկոտե-
լով ագռաւին հասաւ և
ասեց.

*) Մանկական բառեր են. տիտիկ արա—նստիր: ճիտիկ արա—
գըգըլիք: Տուտիկ արա—ծեծիր:

Ագռաւ—ագռաւ, կաղ-
նուն թող, կաղնին ինձի
կաղին տայ, կաղինը տամ
խողիկին, խողիկն ինձի
մագիկ տայ, մագից շինեմ
մի պարան, պարանը գը-
ցեմ առուն, Մըջիւն եղ-
բօրս ազատեմ:

Ագռաւը պատասխանեց.
—Եթէ ինձ համար հաւի
ձագիկ կրբերես... Լուն
թռչկոտելով հասաւ հա-
ւին և ասեց.

Հաւիկ — հաւիկ, ձագիկ
տուր, ձագիկը տամ ագռա-
ւին, ագռաւը քաշւի կաղ-
նուց, կաղնին ինձի կաղին
տայ, կաղինը տամ խողիկին,
խողիկն ինձ մագիկ տայ, մա-
գից շինեմ մի պարան, պա-
րանը գցեմ առուն, Մըջիւն
եղբօրս ազատեմ:

Հաւը պատասխանեց.—
Եթէ ինձ համար կուտ կը-
բերես... Լուն թռչկոտելով
հասաւ ցորենահորի մօտ
և ասեց.

Հորիկ — հորիկ, կու-
տիկ տուր, կուտիկ տանեմ
հաւին տամ, հաւիկըն

ինձի ձագիկ տայ, ձագի-
կը տամ ագռաւին, ագռա-
ւը քաշւի կաղնուց, կաղ-

նին ինձի կաղին տայ,
կաղինը տամ խողիկին,
խողիկն ինձի մագիկ տայ,
մագից շինեմ մի պարան,
պարանը գցեմ առուն, Մը-
ջիւն եղբօրս ազատեմ:

Հորը պատասխանեց.—
Եթէ մուկը ինձանից կը-
հեռացնես... Լուն թռչկո-
տելով հասաւ մկանը և աս-
եց.

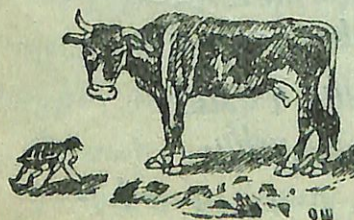
Մուկիկ, հորին մի դիպ-
չիր, որ հորիկն ինձ կու-
տիկ տայ, կուտիկ տանեմ
հաւին տամ, հաւիկն ինձի
ձագիկ տայ, ձագիկը տամ
ագռաւին, ագռաւը քաշ-
ւի կաղնուց, կաղնին ին-
ձի կաղին տայ, կաղինը
տամ խողիկին, խողիկն
ինձի մագիկ տայ, մագից
շինեմ մի պարան, պա-
րանը գցեմ առուն, Մը-

ջիւն եղբօրս ազատեմ:
Մուկը պատասխանեց.
—Եթէ ինձ կատուից կա-
զատես... Լուն թռչկոտե-
լով հասաւ կատին և աս-
եց.

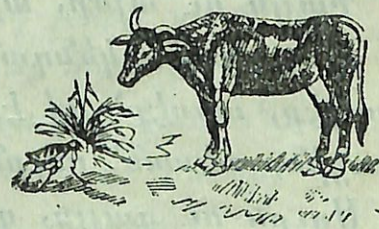
Կատուիկ—կատուիկ, թող
մուկին, մուկը քաշւի հո-
րիցը, որ հորիկն ինձ կու-
տիկ տայ, կուտը տանեմ
հաւին տամ, հաւիկն ինձի
ձագիկ տայ, ձագիկը տամ
ագռաւին, ագռաւը քաշւի
կաղնուց, կաղնին ինձի
կաղին տայ, կաղինը տամ
խողիկին, խողիկն ինձի
մագիկ տայ, մագից շինեմ
մի պարան, պարանը գցեմ
առուն, Մըջիւն եղբօրս
ազատեմ:

Կատուն պատասխանեց.
Եթէ ինձ համար կաթ կը-
բերես... Լուն թռչկոտե-
լով հասաւ կովին և ասեց.

Կովիկ—կովիկ, կաթիկ
տուր, կաթը տանեմ կատ-
ւին տամ, կատուն մու-
կին չըդիպչի, մուկը քաշ-
ւի հորիցը, որ հորիկն ինձ
կուտիկ տայ, կուտը տա-
նեմ հաւին տամ, հաւիկն
ինձի ձագիկ տայ, ձագիկը
տամ ագռաւին, ագռաւը
քաշւի կաղնուց, կաղնին
ինձի կաղին տայ, կաղինը
տամ խողիկին, խողիկն
ինձի մագիկ տայ, մագից
շինեմ մի պարան, պարա-
նը գցեմ առուն, Մըջիւն
եղբօրս ազատեմ:

Կովը պատասխանեց.—
Եթէ ինձ համար խոտ կը-
բերես... Լուն գնաց դաշ-
տից մի խորոմ խոտ քա-
ղեց, բերաւ կովին տըւաւ:

Կովը նրան կաթ տը-
ւաւ, կաթը տըւաւ կատ-
ւին, կատուն հաշտեց
մկան հետ, մուկը հորին
չըդիպաւ, հորը լըւին
կուտ տըւաւ, կուտը տա-
րաւ հաւիկին, հաւը նրան
ձագ տըւաւ, ձագը տա-
րաւ ագռաւին, ագռաւը

Թողեց կաղնուն, կաղնին
էլ կաղին տըլաւ, կաղինը
խողին տըլաւ, խողիկը մի
մազ տըլաւ, մազիցը պա-

րան շինեց, պարանը կա-
մուրջ գցեց, Մըջիւն եղ-
բօրն ազատեց:

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԵՐԳ

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել այգին.
Գնացին, տեսան՝ այծն է կերել այգին:
Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:
Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել այծը.
Գնացին, տեսան՝ գայլն է կերել այծը:
Գայլն ու այծը, այծն ու այգին,

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:
Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել գայլը.
Գնացին, տեսան՝ սուրն է կերել գայլը:
Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,
Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:
Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել սուրը.
Գնացին, տեսան՝ ժանգն է կերել սուրը:
Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,
Գայլն ու այծը, այծն ու այգին,
Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել ժանգը.
Գնացին, տեսան՝ իւղն է կերել ժանգը:
Իւղն ու ժանգը, ժանգն ու սուրը,
Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը:
Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:
Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել իւղը.
Գնացին, տեսան՝ մուկն է կերել իւղը:
Մուկն ու իւղը, իւղն ու ժանգը,
Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,
Գայլն ու այծը, այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:
Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել մուկը.
Գնացին, տեսան՝ կատուն է կերել մուկը:
Կատուն ու մուկը, մուկն ու իւղը,
Իւղն ու ժանգը, ժանգն ու սուրը,
Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,
Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:
Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է տարել կատուն.
Գնացին, տեսան՝ հարսն է տարել կատուն:
Հարսն ու կատուն, կատուն ու մուկը,
Մուկն ու իւղը, իւղն ու ժանգը,
Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,
Գայլն ու այծը, այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:
Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է տարել հարսը.
Գնացին, տեսան՝ փեսան է տարել հարսը:
Փեսան ու հարսը, հարսն ու կատուն,
Կատուն ու մուկը, մուկն ու իւղը,

Իւղն ու ժանգը, ժանգն ու սուրը,
Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,
Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:
Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է տարել փեսան.

Գնացին, տեսան՝ Տէրն է տարել փեսան:

Տէրն ու փեսան, փեսան ու հարսը,
Հարսն ու կատուն, կատուն ու մուկը,
Մուկն ու իւղը, իւղն ու ժանգը,

Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,
Գայլն ու այծը, այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:

ՀԱՆԵԼՈՒԿ

Օհանն ու Վանին հանելուկներ էին առաջարկում միմեանց: Հեշտ հանելուկները երկուսն էլ գտնում էին, իսկ դժւարի համար, որ չէին կարողանում գտնել, զանազան բաղաբներ էին ընծայում առաջարկողին, որ նա բանայ հանելուկը: Ահա օրինակ.

—Վանի, արա ասա. այն ի՞նչն է, որ դուրսն արծաթ է, մէջը ոսկի:

—Գիտեմ, այդ ձուկն է, որ դուրսը սիւպտակ է, ներսը դեղին: Հիմա ես հարցնեմ:

«Անշուր ջաղաց, անկրակ բաղարջ». այս ի՞նչն է:

—Այդ մեղրահացն է: Դէ հիմա ես հարցնեմ:

—Այն ինչն է ի՞նչ՝ Տակը բար է՝ բար չէ, վրան բար է՝ բար չէ, խոտ կուտի՝ կով չէ, ձու կածի՝ հաւ չէ...

—Սպասիր, մտածեմ: Ինչպէս թէ «վրան բար է», այդ ես լաւ չեմ հասկանում:

—Ի՞նչ կայ այդտեղ չըհասկանալու: Վերե ու ներքե, կամ տակն ու զըլուխը, կամ փորն ու քամակը բար է, բայց բար չէ:

—Յետոյ, համ խոտ է

սւտում, համ էլ ձու ածում:

—Այո, այո... էլ մի՛ երկարացնիլ, կամ թէ չէ, մի լաւ քաղաք տուր, ասեմ:

—Շատ լաւ, Երևանը քեզ:

—Երևանը շոգ է, չեմ ուզում:

—Ալէքսանդրապօլ. Նոխի. Շամախի. Բաքո. Ղուբա:

—Ձեմ ուզում, չեմ ուզում, չեմ ուզում...

—Ապա ո՞րն ես ուզում...

—Թիֆլիսը:

—Օհօ, ի՞նչ ախորժակ ունիս... Թիֆլիսը չեմ տալ:

—Իմ ուղածը Թիֆլիսն է. չես տալ, ես էլ չեմ առիլ:

—Այդ ի՞նչ հանելուկ է, որ ես դրա համար Թիֆլիսը քեզ տամ, կարժէ՞ արդեօք: Դէ լաւ, քեզ լինի:

—Դէ լսիր առաջ: Ուտեմ, խմեմ՝ Թիֆլիս. հագնեմ, մաշեմ՝ Թիֆլիս. ես

ՍՐՏԱՅԱԻ ԱՂՁԻԿ

Մի փաքրիկ աղջկայ մայրը հիւանդացել էր և բժիշկը մի գառը գեղ էր տրւել խմելու: Աղջկը

մի քահլան ձի նստեմ, դու մի լըղրիկ ջորի, ես ուտեմ մածուն ու կաթ, սերն երեսին, իսկ դու...

—Դէ, բաւական է, ասա, եթէ ոչ՝ Թիֆլիսը յետ կըխեմ:

—Կրիան է, կրիան: Այն որ կանգնում ենք վրան, որ մեզ տանի պապոնց տուն, և ասում ենք. «Կօրա, կօրա, պապոնց տուն»...

—Դու էլ բան ասեցիր... Պապոնց տունը ես վագելով եմ գնում և ոչ թէ կրիայի քայլերով: Բայց ճիշտ է, որ նա քարի պէս պինդ պատեան ունի, ու համ խոտ է ուտում, համ էլ ձու է ածում: Բայց Թիֆլիսը շատ է դրա համար, դու թանգ ծախեցիր...

Օհանի կրիան է

տեսնում է, որ մայրը զըզւելով է խմում գեղը, ասում է.

—Մայրիկ, թող ես խմեմ քո փոխարէն:

Արարացաւ աղջիկ
 Մի փոքրիկ աղջկայ մայր երան
 դառնէ եր և բժիշկը մի դառն
 դէպ եր փութէ խնայու։ Աղջիկը
 փեմանում է, որ մայրը պաշտօնով է
 խնայում դէպք, աւանդ է.

— Մայրիկ, թող ես խնայեմ ինձ փոքրու-
 թեան։

Ա. Ռ. Ա. Ի. Օ. Տ.

Արեգակը դուրս է եկել պսպրդալով,
 Շողքը հերթից ներս է ընկել շողշողալով.
 Ծիտը ծառին կըշկըշում է ծըլւելալով,
 Ձորումն առուն քըշքըշում է վըշվշալով.
 Ծոյլ տղայի քունն է տարել խրոմփալով,
 Կօշիկները շունն է տարել մըռմըռալով։

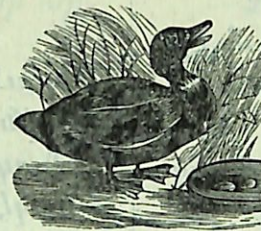

ՀԻՆԳ ԶԳԱՅԱՐԱՆՔ

Ես աչքով տեսնում եմ,
 ախանջով լսում, քթով հոտ
 եմ առնում, լեզվով ճա-

շակում, իսկ ցուրտն ու
 տաքը, կոշտն ու կաւուղը
 ինչով եմ զգում.

— Բոլոր մարմնովս եմ
 շօշափում։

Բ Ա Դ

Բադիկ—բադիկ, կամիր թաթիկ,
 Ո՛ւր ես գնում կամաց—կամաց,
 Չագուկներըդ չորս կողմդ առած.
 —Ես գնում եմ ջուր գտնելու,
 Չագուկներըս լըւանալու.
 Չագուկներըս մաքուր—մաքուր,
 Իսկ ծոյլ տղայքն ես աղտ ու մուր։

Ս Ա Գ

Սագիկ մագիկ, իմ սիրունիկ,
 Ես քեզ կըտամ քաղցր կուտիկ,
 Որ դու ուտես, շուտ մեծանաս,
 Ուրախ ապրես, զըւարճանաս։

Երբ մեծանաս, մեծ սագ դառնաս,
 Ես կըխնդրեմ իմ մայրիկիս,
 Որ նա ժողէ քո փետուրներ
 Եւ ինձ համար շինէ բարձեր։

Շունը պահպանում էր իր տիրոջ տունը: Նա տեսաւ մի մուրացկան բակումը կանգնած, սկսեց վրան հաչել:

— Սիրելի, ասեց աղքատը, բարի եղիր և խղճաւ ինձ, ահա երկու օր է ոչ ինչ չեմ կերել:

— Ես էլ նրա համար եմ հաչում, որ տանեցիք լրսեն ձայնս և քեզ բաժին բերեն, — ասեց շունը:

— Եթէ այդպէս է, խընդրեմ ըռէիւրդ դէպի տունը դարձնես և այնպէս հաչես, — ասեց աղքատը, որ տնապահ շան աղքատասիրութեանը չէր հաւատում:

ՀԷՔԻԱԹԱՍԷՐ ԵՐԵՆԵՔ

Ձմեռն էր, գիշերը երկար: Գիւլնազ տատը գլուխը բարձի վրայ դրած,

Սիրուն թիթեռ, ինձ ասա, թէ ինչո՞վ ես դու ապրում: Ամբողջ օրը խաղում ես, ինչպէս է որ չես յոգնում:

Սիրուն կանաչ դաշտերում ես ապրում եմ համարձակ, Ծաղիկների հոտն անուշ իմ կերակուրս է միակ:

Բայց իմ կեանքը շատ կարճ է, Հաւասար է մի օրի, Հէնց որ անցնի ցերեկը, Իմ արևն էլ կըմարի:

ննջում էր: Երեխէքը վրայ թափւեցին, քունը փախցրին, որ իրանց համար մի հեքիաթ ասի. նա էլ սկսեց.

— Էլե՛լ է չի էլե՛լ՝ մի արտուտիկ:

Կտուցը սուր՝ մեր Սուրիկի բթի նման:

Բըմբուլը խուճուճ, Արմիկի մազերի նման:

Թևերը փափրիկ՝ Արփիկի կոնների նման:

Ահա այսպէս սիրուն էր արտուտիկը:

— Բա ինձ նման ոչինչ չունէ՞ր, ասեց Վանին:

— Բա ի՞նձ, ձայն տըւաւ Հռիփսիկը:

— Ինձ էլ չասեցիր, տատիկ, լաց էլաւ Նազիկը:

— Սպասեցէք, սպասեցէք, երեխէք, դեռ չեմ վերջացրել, ամենքիդ էլ բաժին կըհասնի, — ասեց տատիկը և շարունակեց.

— Աչիկներն այնպէս նախշուն էին, ինչպէս Վանին աչքերը:

— Կատարն այնպէս կարմիր էր, ինչպէս Հռիփսիկի թըշերը:

— Ոտներն այնպէս բարակ էին՝ ինչպէս Նազիկի մատները:

— Ես ոտները չեմ ուզում, գանգատուեց Նազիկը:

— Բա ի՞նչը կուզես, Նազիկ: Եթէ «տոտիկներ» ասեմ, կո՞ւզես, — ասում է տատիկը:

— Ձեմ ուզում, ոչ ոտները կուզեմ, ոչ տոտիկները, ես աչիկներն եմ ուզում:

— Աչիկներն ինձ է տըւել տատիկը, քեզ չեմ տալ, գոչեց Վանին:

— Նազիկ, կուզե՞ս, կատարը դո՛ւ վեր առ, տոտիկները ես կըվերցնեմ, ասեց Հռիփսիկը:

— Ձեմ ուզում, ես աչիկներն եմ ուզում, պընդեց Նազիկը:

— Վանի, դու կատարը վերցրու, ես տոտիկները, իսկ Նազիկը՝ աչիկները, խնդրեց Հռիփսիկը, որ ամեն կերպ աշխատում էր հաշտութիւն ձգել:

— Ինչ եմ անում կատարը, տատիկը ում ինչ որ տըւել է, այն է նրանը, պնդեց Վանին:

— Ծշմարիտ է ասում Վանին, ամեն կողմից գոչեցին երեխէքը:

Նազիկը գոհ չըմնաց և վէճը երկար շարունակեց, բայց տատիկը չէր լսում, նա գլուխը դրել էր բարձին և քնել, էլ չէին կարող դարթեցնել, վեր կացան իրանք էլ մտան տեղները:

— Միւս երեկոյին երեխէքը էլի հաւաքւեցին

տատիկի մօտ, որ լսեն հէ-
քիաթի շարունակութիւ-
նը: Նա էլ սկսեց.

—Անցած գարնանը մեր
պարտիզի ծառի վրայ մի
սիրուն կրկու կար: Ես
նստած էի ծառի տակին,
և դուք մէկ-մէկ եկաք ինձ
մօտ:

Երբ որ Սուրիկը ներս
մտաւ, կրկուն կանչեց.
Կո՛ւ-կո՛ւ:

Եկաւ Արմիկը, կանչեց.
—Պո՛ւ-պո՛ւ:

Եկաւ Արփիկը, կանչեց.
—Տո՛ւ-տո՛ւ:

Եկաւ Հոփփիկը, կան-
չեց.—Դո՛ւ-դո՛ւ:

Եկաւ Վանին, ասեց.—
Բո՛ւ-բո՛ւ:

Եկաւ Նազիկը, կրկուն
էլ ոչինչ չասեց, թրուս,
գնաց:

—Օխ, օխ, Նազիկ, օխ,

օխ, կրկուն քեզ համար
ոչինչ չի ասել... միաբե-
րան գոչեցին երեսէքը և
ջրգրեցրին Նազիկին:

Նազիկը շատ նեղացաւ,
թէ ինչու կրկուն նրա
համար ոչինչ չի ասել և
սկսեց լաց լինել:

Տատիկն ասեց.—Նազիկ,
գիտե՞ս ինչու կրկուն քեզ
համար բան չասեց. նա
վախեց քեզանից: Ինչ որ
ասէր, դու չըպիտի հաւա-
նէիր, ուրիշն էլ իրանը
քեզ չէր տալ, ինչպէս
անցած երեկոյին:

—Տատիկ ջան, տատիկ,
որ մէկ էլ կրկուն գայ, ա-
սա՛ ինձ համար էլ մի
բան ասի. ինչ էլ որ ասի,
ես կընդունեմ,— աղաչեց
Նազիկը և այնուհետև շատ
խելօքացաւ:

Պ Ս Ա Կ Ն Ե Ր

Վ. Ա. Ր. Դ.

Վարդ ծաղկին լինինք նման
եւ օրինակ հեղութեան,
Թողը վարդը հանգստանայ
Մեր մատաղ սրտի վրայ:

Կ Ա Ղ Ն Ո Ի Ո Ս Տ

Կանաչ խոտը դաշտերի
Մեր սրտին է սիրելի.
Թող ոստը կաղնի ծառին
Պսակ լինի մեր գլխին:

Մ Ա Ն Ո Ի Շ Ա Կ

Ազնիւ, սիրուն մանուշակ,
Համեստութեան օրինակ,
Տուր մեզ ծաղիկ գեղեցիկ,
Քո քնքոյշ հոտն անուշիկ:

Կանաչ կարմիր պսակին
Թող միանանք միասին,
Եւ յոյսներըս յաւիտեան
Մեզնից լինին անբաժան:

ՈՒԼԵՐՆ ՈՒ ԳԱՅԼԸ

Լինում է չի լինում՝
մի այժ: Այս այժը անտա-
ռումը մի տնակ է շինում
և իր փոքրիկ ուղերի հետ

բնակում նրանում: Ամեն
առաւօտ այժը դուրս էր
գնում արածելու, և գնա-
լուց առաջ ասում էր ու-
լիկներին.

—Որդիք, դուռը պինդ
փակեցէք, հանգիստ կա-
ցէք, և դրսից ով որ գա-
լու լինի, դուռը բաց չա-
նէք: Իսկ դաշտից վերա-
դառնալիս պողերով բա-
խում էր տնակի դուռը և
ասում.

Չալիկ-մալիկ ուլիկներ,
Չալպրտուրիկ այծիկներ,
Ելէք դուռը բաց արէք,
Բերաններդ թաց արէք,
Ես ձեզ համար կուրծքս լի
կաթ եմ բերել իւղալի:

Ուլերը բաց են անում
դուռը, մայրը ծիծ է տա-
լիս նրանց, կրկին գնում
արածելու:

Այս ամենը տեսնում ու
լսում է գայլը: Նա մըտ-
քումը դնում է, որ ուլե-
րին խաբելով՝ ներս մտնի
նրանց տնակը: Մի օր եբբ
մայրը դուրսն է լինում,
գայլը գալիս է կամաց-
կամաց, թաթով զարկում
է դռանը և ասում.

Չալիկ-մալիկ ուլիկներ,
Չալպրտուրիկ այծիկներ,

Ելէք դուռը բաց արէք,
Բերաններդ թաց արէք,
Ես ձեզ համար կուրծքս լի
կաթ եմ բերել իւղալի:

Ուլերը մի լաւ ականջ
են դնում և հասկանում
են, որ դուռը բախողը ի-
րանց մայրը չէ, և պա-
տասխանում են.— Դու մեր
մայրը չես. մեր մօր ձայնը
բաղցր է ու բարակ, իսկ
քո ձայնը հաստ է ու խըռ-
պոտ. մեր մայրը դուռը
պողերով է բախում, իսկ
դու չանգրտում ես ճան-
կերովդ: Մի քիչ սպա-
սիր, ահա մեր մայրը կը-
գայ, բաջ Բօղարն էլ հետը:

Բօղար շան անունը որ
լսում է գայլը, իսկոյն հե-
ռանում է նուա ու փռու:

Ուլերի մայրը գալիս է,
գովում է ուլիկներին և
ասում. «Դուք լաւ էք ա-
րել, որդիք, որ դուռը բաց
չէք արել, եթէ ոչ՝ նա
ձեզ ամենքիդ էլ կուտէր»:

Կ Ո Ր Ա Վ Հ Ո Ր Թ Ը

Ձիւն էր գալիս փաթիլ-փաթիլ,
Հետն էլ անձրև կաթիլ-կաթիլ,
Այդ միջոցին մի պառաւ կին
Հորթ էր պտրում դաշտի միջին:

Կովը եկաւ տաւարիցը,
Կուրծք ու ծրծեր կաթով լիքը.
«Հորթուկս ուր է», նա բառանչեց,
Խեղճ պառաւին լացացրեց:

Մինչդեռ այսպէս պառաւ ու կով
Ողբում էին լաց ու կոծով,
Յանկարծ լսեց մի բարակ ձայն,
Կովն իմացաւ, որ հորթն է այն:

Կովը վազեց բառանչելով,
Իսկ պառաւը տընքտընքալով,
Կորած հորթը մօրը գտաւ,
Լիք ծրծերը բերանն առաւ:

Ծրծեց բոլոր կաթն ու տկզեց,
Տանտիկնոջը բան չըթողեց,
Բայց պառաւը այս անգամին
Սիրով ներեց չար հորթուկին:

ԱՆՏԱՌԻ ՄԱՆՈՒԿԸ

1

Անտառի խորքում մի
ճօճ կար կապած և նրա
մէջ մի մանուկ դրած:
Լաց էր լինում մանուկը:
Մայր չըկար մօտը, որ
ծիծ տար, հայր չըկար,

որ պահպանէր: Անտա-
ռումը մարդ չըկար:

Մի գթոտ պախրակով
կաթնալից կրծքով եկաւ
ճօճի մօտ իր հորթուկի
հետ և տխուր ձայնով ե-
րեխին ասեց.

Սիրուն երեխայ,
որք ես մնացել,
Քո անբախտ մօրը
գերի են տարել.
Նա գնաց, կորան,
էլ յետ չի գալու,
էլ ոչ մի անգամ
բեզ ծիծ չի տալու:
Նա բեզ փաթաթեց
լայն տերևներով,
Ճօճի մէջ կապեց,
«Նանիկ» ասելով.
Նա լաց էր լինում
աղի արցունքով,
Իր վերջին նանիկն
ասում էր լալով.

«Մեծատերև
թաթաշոր,
«Մանրատերև
ոտաշոր,
«Քամին կանի՝
ժաժ կըտայ,
«Պախրէն կը գայ՝
ծիծ կը տայ»...

Ահա եկել եմ,
որ բեզ ծիծ տամ ես,
Պահեմ պահպանեմ
իմ հորթուկիս պէս:

2

Պախրան ծիծ տըլաւ
երեխին, երեխան կշտա-
ցաւ ու քնեց: Պախրան
իր հորթին թողեց երեխի
մօտ, իսկ ինքը գնաց մօ-

տերըում արածելու, որ
կաթը շատացնի, և գայ
երկուսին էլ ծիծ տայ:
Հորթը մնաց երեխի մօտ,
օրօրեց նրան և նանիկ
ասեց.—

Նանիկ արա,
Նանիկ, Նանիկ.
Նանիկ արա,
«Իրո՞ւն մանկիկ.
Ահա կըգայ իմ մայրիկը,
Կուրծք ու ծրծեր
կաթով լիբը.

Ամեն գետնի
Նա չի նստում,
Ամեն խոտից

չի արածում,
Նա չի խմում
ամեն ջրից,
Աղ չի լիզում
ամեն բարից.

Նա սարէսար
ման է գալիս,
Որք է գտնում,
ծիծ է տալիս.

Որտեղ որ է,
ահա կըգայ,
Ինձ էլ, բեզ էլ
կուշտ ծիծ կըտայ.

Նանիկ արա,
Նանիկ, Նանիկ,
Նանիկ արա,
«Իրո՞ւն բալիկ»...

Պախրան կուրծքը լիբը
յետ դարձաւ արօտատե-
ղից և ծիծ տըլաւ երե-
խին էլ, հորթին էլ:

Ով որ տարով կըմեծա-
նայ, մեր երեխան օրով
մեծացաւ: Շատ չանցաւ,
նա դուրս եկաւ ճօճիցը,
մէկ օր չորեքթաթ տը-
լաւ, միւս օրը ոտքի կանգ-
նեց, մի քանի անգամ սա-
հեց, վայր ընկաւ, բայց
շուտով ամրացաւ և սկսեց
պախրի հետեից վազվը-
ղել:

3

Մի թագաւոր որդի չու-
նէր. երագունն ասացին.
«Թագաւոր, Աստուած քեզ
մի որդի պիտի տայ ան-
տառի խորքումը»:

Մէկ անգամ այս անգա-
ւակ թագաւորը որսի գը-
նաց իր որսորդների հետ:
Շատ ման եկան, ոչինչ
չըգտան, բայց որ հասան
անտառի խորքը, այնտեղ
մի պախրի հետք գտան և
նրա մօտ մի երեխի ստ-
նատեղեր:

ՈՐԲԻ ՊԱՀՈՂՆ ԱՍՏԻԱԾ Է

Փայլուն արեւ արդէն մայր մտաւ,
Լուսինն էլ շուտով գնաց թաք կացաւ,
Գիշերւայ մութը աշխարհս պատեց
եւ աշնանային ցուրտ քամին փչեց:

Ամեն մարդ քաշեց իր առնը մտաւ,
Ամեն երեխայ մօր գիրկն ընկաւ,

Ամենքը մնացին զար-
մացած և չէին հաւատում
որ երեխի կըլինի ոտնա-
տեղերը. բայց թագաւորն
իսկոյն յիշեց իր երագը և
հրամայեց որսորդներին,
որ երեխի հետքը քշեն և
ուր որ լինի՝ գտնեն նը-
րան:

Որսորդները գնացին և
երկու ժամ չանցած, մի
սիրուն տղայ բերին թա-
գաւորի մօտ և պատմե-
ցին, թէ ինչպէս գտան
նրան պախրի ծիծը ծը-
ծելիս:

Թագաւորը շատ ուրա-
խացաւ, երեխին գրկեց,
համբուրեց և անունը դը-
րաւ Պախրատուր: Պախ-
րատուրը մեծացաւ թա-
գաւորի պալատումը, լաւ
ուսում առաւ, վերջը դա-
ռաւ թագաւոր և մեծ զօր-
քով գնաց իր մօրն ազա-
տեց գերութիւնից:

Միայն խեղճ որբը, որ չունէր հայր, մայր,
Ոչ մի ազգական, ոչ քոյր, ոչ եղբայր,
Ոտքերը բոբիկ, տկլոր ու քաղցած,
Մի տան պատի տակ մնաց կուշ եկած:

Բարի տան-տէրը, վերեւից նայեց,
Մեր թշուառ որբին ներս հրաւիրեց,
Եւ այնուհետեւ տարաբախտ տղան
Ունէր իր համար տէր ու տիրական:

ԳԻՒԼՆԱԶ ՏԱՏԻ ԹՈՌՆԵՐԸ

Մէկ անգամ Գիւլնազ տատին շրջապատեցին իր թոռները և ստիպեցին, որ տատը թռչնիկներ շինէ նրանց:

Տատն էլ վեր առաւ փոքրիկներից մէկին, զըրաւ ծնկան վրայ, երկու ձեռքերից բռնեց և վեր ու վայր թափ տալով երգեց.

Ղո՛ւ — ղո՛ւ — ղո՛ւ,
ա՛ — ղո՛ւ — ղո՛ւ,

Նա՛կ, նա՛կ, ա — ղո՛ւ —
նա՛կ, թը՛ռռռ...
Յետոյ մի ուրիշն ընկաւ տատիկի գիրկը և ասեց.

— Տատիկ ջան, տատիկ, ինձ էլ մի կաշաղակ շինես...

Տատիկը նրան էլ զրաւ ծնկներին և առաջւան պէս երգեց.

Չա՛ — չա՛ — չա՛, կա՛ — չա՛, չա՛
Ղա՛կ, ղա՛կ, կա՛ — չա՛ —
— ղա՛կ, թը՛ռռռ...

— Տատիկ ջան, տատիկ, ինձ էլ մի ծիտիկ շինես, ասեց ամենից փոքրիկը:

Տատիկը նրան էլ վեր ու վայր թռցնելով, երգեց.

Ծիտ եմ, ծիտ եմ,
ծլլւլլում եմ,

Ծիւ, ծիւ, ծիւ.
Ոսոսոսում եմ,

Թռչկոտում եմ,
Տիւ, տիւ, տիւ.

Արի, թևիկ,
արի, փետրիկ,

Որ ես դառնամ,
փոքրիկ ծիտիկ,

Փոքրիկ ծիտիկ,
պիծիկ — միծիկ,
թը՛ռռռ...

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԽԱՂ

Պ Ա Ռ Ս Ի Ը

Ջո՛ւ — ջո՛ւ — ջո՛ւ — ջո՛ւ,
իմ վառիկներ,
Սիրուն ճուտեր,
հաւ մարիկներ,
Ոսկեփետուր աքլարիկներ,
Եկէք կերէք
ձեր հատիկներ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐ

Չար փիսիկը մօտ է գալիս,
Սև ձագին է մտիկ տալիս,
Թաթը մեկնեց,
վզից բռնեց,
Աբաղաղներ,
հաւ մարիկներ,

Պահպանեցէք
ձեր ճուտիկներ:

ԱՔԱՂԱՂՆԵՐ

Հասէք, հասէք, օգնեցէք,
Չար փիսիկին պատժեցէք:

Հ Ա Ի Ե Ր

Ժողովւենք, միանանք,
Չար փիսիկին վրայ տանք:

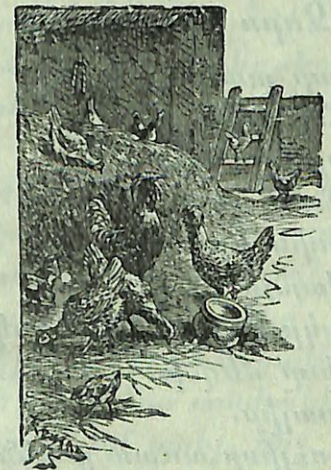
Բ Ո Ղ Ո Ր Ը

Տեսա՛ք, տեսա՛ք
ինչ եղաւ,

Գող կատուն որ
մեզ տեսաւ,

Խիստ վախեցաւ
ու փախաւ.

Ուրեմն ապրենք միասին,
Որ մօտ չըգայ թշնամին:

Ինչո՞ւ աքլարը կանգնած է բակում, պինդ պինդ կանչում է իր կուկուրիկուն. — Էնդուր որ վաղուց արևն է ծագել, բայց ծոյլ երեխան քնից չի զարթել: Դեռ չի վեր

կացել, աղօթքն արել, դրպ-
րոցի դասը դեռ չի սովո-
րել: Կանչում է աքլարն
իր կովկուրիկուն, տղայոց
պարտքը միտներն է ձը-
գում:

Հարսի հաշիւը

Երկուշաբթի հաց կը-
թըխեմ, երեքշաբթի լոշ
կըթըրջեմ, չորեքշաբթի
լըւացք կանեմ, հինգշաբ-
թի կար կըկարեմ, ուրբաթ
օրը պաս կըկենամ, շա-
բաթ օրը ժամ կըգնամ, լոյս
կիրակի փռանց - փռանց՝
(հագիւհագ) կը զարդար-
ւիմ, կերթամ հօրանց:

Չորս եղանակ

Մարտը տալիս է
ձնծաղիկ,
Ապրիլը կապոյտ
մանուշակ,
Մայիսին բացւում է
վարդը,
Սոխակը երգում անուշակ:
Յունիսը մեզ խոտ է
տալիս,
Իսկ յուլիսը առատ ցորեն,
Օգոստոսը տանձ ու խնձոր,
Նւ ուրիշ շատ
հասուն մրգեր:
Սեպտեմբերը մեզ տալիս է
խաղողի բոլոր տեսակը,
Հոկտեմբերը կարմիր գինի,
Նոյեմբերը բոխկն ու տակը:

Դեկտեմբերին

ձիւն է գալիս,
Յունւարին ծածկւում
սար ու ձոր,
Փետրւարին սկսւում է
Փոփոխակի ցուրտ ու
տաք օր:
Ահա այսպէս բոլոր տարին
թաւալւում է
չորս շրջանում,
Այս պատճառով
չորս ժամանակ,
Չորս եղանակ
է մեզ բերում:

Տարւայ ամիսները

Յունւար, փետրւար,
մարտ, ապրիլ, մայիս,
յունիս, յուլիս, օգոստոս,
սեպտեմբեր, հոկտեմբեր,
նոյեմբեր, դեկտեմբեր:

Գրալ-փոխ

Ամառն էր: Հունձն ըն-
կել էր: Մէկ լօռեցի ու
մէկ աշտարակցի միասին
հունձ էին անում: Ճաշի
ժամանակ նրանց համար
մածուն բերին մի մեծ
մաթրաթով, բայց երկու
գրալի տեղ մէկն էին բե-
րել:

Երբ որ մածնի բրթու-
նը պատրաստեցին, աշ-
տարակցին ասեց.

—Գրալը մէկ հատ է.
արի գրալ-փոխ անենք,
գրալ-փոխ ուտենք:

Լօռեցին չըհամաձայ-
նեց, ասեց.

—Թող ես գրալով ու-
տեմ, դու ձեռով կեր:

—Ոչ, պատասխանեց
աշտարակցին: Որովհետեւ
գրալ-փոխ չես ուզում,
արի մէկ բան ասեմ, այն-
պէս անենք: Ով որ մեզա-
նից եօթը գիւղի անուն
տայ վրայ վրայ, շուտ-
շուտ, գրալով նա ուտի:

—Լաւ. առաջ ես կա-
սեմ. ասեց լօռեցին ու
սկսեց:

—Հլէ, Լճ...ռի, հլէ,
Ու...գնւն...լաւ...

Լօռեցին միայն երկու
գիւղի անուն տըւաւ, այն էլ
չըկարողացաւ շուտ-շուտ
ասել ու սուս կացաւ. յե-
տոյ աշտարակցին սկսեց,
և կարկուտի պէս վրայ
տըւաւ.

Ուշի—Ուշական

Փարպի—Բիւրական

Թալին—Թալիշ—

Մաստարա

Գրալի պոչը դէսն արան

Ասեց ու գրալն առաւ
լօռեցու ձեռքիցը: Լօռե-
ցու բերանը մնաց բաց.
բայց էլ ինչ կարող էր ա-
նել. խաղը տանու էր
տըւել:

Արհեստ ընտրող մա- նուկը

Թորոսի որդին մի ծոյլ
տղայ էր, ոչ գիր էր սով-
րում և ոչ մի արհեստ:

—Ի՞նչ արհեստ սով-
րեմ.—փրնթփրնթում էր
նա. կլեկշութիւնը շատ
լաւ արհեստ է, բայց բո-
բիկ ոտքով, ամանում
կանգնել, արագ պտըտել,
դա այնքան հեշտ չէ: Ա-
ւելի հեշտ է փուքսի փշե-
լը, բայց այդ իմ ձեռքում
երկար չեն թողնիլ: Վար-
պետ էլ դառնամ, ի՞նչ եմ
անելու. պէտք է մատնե-
րով փոքր ինչ բամբակով
տաք-տաք պղնձին նա-
շաղիր քսեմ, ձեռքերս այ-
րեմ: Ձէ, այդ իմ բան չէ:

—Դարբնի մօտ կեր-
թամ, այնտեղ էլ փուքս
կայ, ձմեռն էլ տաք է,
բայց մեծ ուժ պէտք է
այդ գործի համար. ահա-
գին մուրճով երկաթը ծե-
ծել, որ նա տափակի,—ես
այդ չեմ անիլ, ինչ կուզի
լինի:

—Նալբանդը լաւ է:
Մեխի ծայրը սրել և պայ-
տեր շտկել. այդ շատ
դժւար չէ, բայց մէկ ա-
մենի ձիւ ոտք բռնել,
ծնկանը դնել—երկիւղա-

լի է. ձիու աքացին իմ
ընկերների ապտակից
թունդ է: Չէ, իմ կարծի-
քով դա լաւ արհեստ չէ:
—Դերձակութիւնը մա-
քուր արհեստ է, լաւ միտս
ընկաւ: Բայց ինչ եմ ա-
սում. ամբողջ օրերով
ծալպատիկ նստել, գլուխ
քաշ գցած կարել ու կա-
րել, ոչ խաղալ կըլնի և ոչ
վազվզել: Չէ, դա էլ բան
չէ:

—Ինչո՞ւ չըզնամ որ-
մնադիր դառնամ, բարձր
պատերի ծայրերին կանգ-
նեմ, այնտեղից կանչեմ.
—«Քար ու կիր տըւէք, ա-
ղիւս ձգեցէք»: Այսպէս կը-
գողամ և կըհրամայեմ, որ
աշխարհք տեսնի, թէ ես
վարպետ եմ, գործս լաւ
գիտեմ: Բայց վայ թէ յան-
կարծ այդ բարձր տեղից
ոտքս սկըհի և թըմփալով
ներքե կըորւիմ: Չէ, այդ
հեշտ գործ չէ և ոչ իմ
բանն է:

Երևի չկայ այնպիսի
արհեստ, որ ես հաւանեմ,
զնամ սովորեմ: Թէ հիւսն
դառնամ, ոտքս կըկտրեմ.
Կօշկակար դառնամ, ձեռ-
քըս կըծակեմ. ոսկերիչ
դառնամ, մատներս կայ-
րեմ. թէ բրուտ դառնամ,

ցեխ պիտի կոխ տամ.
Վարժարան գնամ, գիր
պիտի սովորեմ: Չէ, իմ
կարծիքով ամենից լաւ է՝
ոչինչ չըշինեմ, ոչինչ չը-
սովորեմ: Բայց այնուհետև
ես ի՞նչ կըդառնամ:

Ծոյլ աղջիկ

Բանն ի՞նչ կանեմ,
կեղտոտ է,
Բամբակը կորիզոտ է,
Մետաքս պիտի որ մանեմ,
Մաստակ պիտի որ ծամեմ,
Կտերը տիտիկ*) անեմ,
Անցնողին մտիկ անեմ,
Ուտեմ, խմեմ,
Մթնի, քնեմ:

Առածներ

Իմացողին մին, չիմա-
ցողին հազար ու մին:—
Իմացողին մէկ ասա, չի-
մացողին հա կանց, հա ա-
սա:—Սկին սապոնն ի՞նչ
անի, խեկն խրատն ի՞նչ
անի:—Ով որ երգի ամա-
ռը, նա պար կըգայ ձը-
մեռը:—Մի բաժակ ջուր,
ով ուզի՝ տուր:—Էսօրւայ
փուշը, էգուցւայ նուշը:—
Հացն ուտելով, բանն ա-
նելով:—Ապրել կայ՝ եր-

*) Կտերը տիտիկ անել=տանիքին=կտրին նստել:

կաթ է, ապրել կայ՝ ար-
ծաթ է:—Ձուի գողը ձիու
գող կըդառնայ:—Տաշած
քարը գետնին չի մնալ:—
Ծերանաս, ծերի պատին
իմանաս:—Կուշտը քաղ-
ցածին մանր կըբրթի:

Պառաւն ու այծը

Կար չըկար երբեմն
Մի աղքատ պառւիկ,
Ունէր մեր պառաւը
Կաթնատու այծիկ:

Չալիկ մալիկ.

Կաթնատու այծիկ:

Պառաւը ձմեռը
Այծիկը պահեց,
Իր բերնի պատառը
Նըրա հետ կիսեց:

Սիրով յօժար

Նըրա հետ կիսեց:

Երբ որ ձիւնը հալեց,
Բըսաւ կանաչ խոտ,
Պառաւն իր այծիկը
Դուրս տարաւ արօտ:

Ուրախ—զըւարթ,

Դուրս տարաւ տրօտ:

Թանձր մառախուղը
Գետինը պատեց,
Պառաւի առջևից
Այծը կորցրեց:

Ափսոս, ափսոս,

Այծը կորցրեց:

Պառաւը լաց էլաւ,
Իսկ գայլը օռնաց,
Մոլորւած այծիկը
Բարձր մըկըկաց:

Մըկըկ, մըկըկ,
Այծը մըկըկաց:
Գայլն իսկոյն մօտեցաւ,
Այծին շալակեց.
Պառաւը հետևից
Բարձրաձայն գոչեց.
«Հայ-հայ, վայ-վայ»,
Բարձրաձայն գոչեց:
Խեղճը մնաց կանգնած,
Մի փունջ խոտ ձեռին,
Անմխիթար ձայնով
Կանչելով այծին.
«Ե՛կ—եկ,—եկ—եկ»:
Կանչելով այծին:

Ծառերի գանգատը

Մեր տըւած փայտից
կրակ են անում, տուն
տաքացնում, թոնիրը վա-
ռում, կերակուր եփում,
փափուկ հաց թխում, ու-
տում, կշտանում, բայց
մեզ չեն յիշում, մեզ չեն
պահպանում, այլ անգուլթ
կերպով մեզ կոտորում
են, մեզ փչացնում, ոչըն-
չացնում:

Մեր գերաններից չինում են տներ, գոմեր, մարաքներ, ժամեր ու վանքեր. մեր տախտակներից յատակ, առաստաղ, աթոռ, պահարան, սեղան, նստարան, դուռ ու պատուհան, և այլ շատ տեսակ կահ ու կարասիք: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում, այլ անգուլթ կերպով մեզ կոտորում են, մեզ փչացնում, ոչնչացնում:

Մեր գերաններից ու տախտակներից կամուրջ են շինում՝ գետերով անցնում. սայլեր են շինում, ամեն ինչ կրում. գուլթան են շինում՝ հողերը հերկում. լուծ, սամի շինում՝ եզ, գոմէշ լծում. օրօրոց շինում՝ մանկիկ օրօրում՝ նաւեր են շինում՝ ծովի մէջ լողում: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում, այլ անգուլթ կերպով մեզ կոտորում են, մեզ փչացնում, ոչնչացնում:

Ո՞վ չի տանձ կերել կամ կարմիր խնձոր. նուր ու սերկիւր, կեռաս ու սալոր. դեղձ կարմրաթուշիկ, ծիրան անուշիկ: Հապա խաղողը... և քանի տեսակ. կանաչ ու կարմիր, թուխ-թուխ ու սիպ-

տակ, և այդ ամենը մարդիկ են ուտում: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում:

Խելօք մանուկներ, դուր որ մեծանաք, մեզ ինայեցէք, մեզ պահպանեցէք և ձեր հանդերում, ձեր պարտէզներում ծառեր տընկեցէք:

Ծ ի ծ ե ո ն ա կ

Խեղճ ծիծեռնակը ամբողջ ցերեկը չի հանգստանում, այլ միշտ թռուչելով, դէս դէն ընկնելով՝ նիւթ է հաւաքում:

Նիւթ է հաւաքում, խոտ ու կաւ կրում, իր բունը շինում, բմբուլով լցնում, լաւ փափկացնում ու մէջը մտնում:

Մտնում է մէջը, երեք ձու ածում և երեք շաբաթ վրան թուխսնստում, ձագուկներ հանում:

Փափիկ ձագերը դուրս եկան թէ չէ, մայրը թռուչում է, դէս ու դէն ընկնում, մեղմներ բերում, նրանց կերակրում:

Մի քիչ ժամանակ որ անց է կենում, սիրուն ձագերը թևաւորւում են, բնից դուրս թռչում և իրանց մօր հետ ճանապարհ

ընկնում, լայն-լայն դաշտերի, խոր-խոր ձորերի, մուխ անտառների, բարձր սարերի, կապոյտ ծովերի վրայից անցնում, հեռու տեղ գնում:

Չմեռն անցնում է, զարունը մտնում, մեր ծիծեռնակը էլի գալիս է, իր բունը գտնում, ճշում, ծրլւրլում, քանդաւոր ջրակում, կարկատում, շինում:

Մ ե դ ու ն ու մ արդը

Մեղուն մէկ անգամ հարցրեց իր տիրոջը.

—Քո կենդանիներից ո՞րն է ամենից օգտակարը:

Գիտեմ, դու երևի կարծում ես, թէ ամենից օգտակարը դու ես, բայց սխալւում ես, պատասխանեց տէրը:

—Ի՞նչպէս, տէր, ո՞րն է այն կենդանին, որ ինձանից աւելի օգտակար է:

—Ոչխարը:

—Միջ հաշիւ չէ, տէր. ոչխարն իմ հասակակիցս չէ: Նա մի ահագին կենդանի է, իսկ ես մի միջատ եմ: Դու պէտք է ինձ իմ ընկերների հետ համեմատես:

Նոր ձւեր ածում, նոր ձագեր հանում, պահում մեծացնում, աշնան ժամանակ առաջւայ նման, ճանապարհ ընկնում,—լայն-լայն դաշտերի, խոր-խոր ձորերի, մուխ անտառների, բարձր սարերի, կապոյտ ծովերի վրայից անցնում, հեռու տեղ գնում:

—Շատ բարի. շերամը քեզ պէս փոքր է, բայց քեզանից շատ օգուտ է տալիս:

—Շերամը ո՞րն է:

—Շերամն այն իմաստուն որդն է, որ մեզ համար աննման քնքոյշ մետաքս է շինում:

—Հա, իմացայ. այդ այն շատակեր ճիճուն չէ՞, որին անգագար կերակրում էք թթան տերևներով:

—Նա ինքն է:

—Բայց գիտե՞ս, տէր, նրա չափ որ մեզ էլ կերակրէք, մենք մեղրի տեղ ոսկի կը շինենք ձեզ համար: Դուք ոչ մի կենդանի չունիք, որ իր կերակուրը

մեզ նման ինքը լինի շինելիս և ուրիշներին էլ բաժին լինի տալիս: Այնպէս չէ՞, պարոնս:

—Այո, այդ կողմանէ դու ուղիղ ես. մենք դէպի ձեզ շատ ապերախտ ենք,

որովհետեւ բոլորովին անխնամ ենք թողնում ձեզ...

—Մեղուն ուրախացաւ տիրոջ պատասխանիցը և թռաւ նստեց վարդենու վրայ:

Մեղուն

Հա ծագեցաւ արեգակը,

Հա ծաղկեցաւ մանուշակը.

Մեղուն թողեց իր փեթակը

Տըզտըզալով, տըզտըզալով:

Մեղուն թռաւ ծաղկէ ծաղիկ,

Մեղը առաւ քաղցը անուշիկ,

Մոմը տարաւ հոտոտ լուսիկ,

Պըզպըզալով, պըզպըզալով:

Անուշ մեղը մանր տըղոց,

Դեղին մոմը՝ ամեն սրբոց,

Իսկ չարերին կըճ ու խայթոց,

Կըսկըծալով, կըսկըծալով:

Կենդանիների վէճը

Եզը, կովը և շունը վիճում էին միմեանց հետ և ամեն մինը պնդում էր, թէ մեր տէրը ամենից շատ ինձ է սիրում:

—Ի հարկէ, նա ինձ ամենքիցդ շատ է սիրում, ասում է Եզը, և գիտէ՞ր ինչու համար: Նրա համար, որ ես եմ նրա արօրն ու տափանը քաշում, ես եմ նրա համար անտառից փայտ բերում: Նա

ինձ է լծում սայլում և իր ցորենը տանում ջաղաց, այնտեղ ալիւր շինում. յետոյ էլի ես եմ տանում քաղաք, ուր նա ծախում է այդ ալիւրը և իր տան համար առուտուր անում, երեսանց համար հագնելիք առնում: Ուրեմն, դուք ի՞նչ էք կարծում, ես որ չըլինէի, նա ի՞նչպէս կարող էր ապրել:

—Այդ ճշմարիտ ես ասում, ասեց Կովը: Բայց մեր տէրն ինձ ամենքիցդ աւելի

որ սիրում է, այդ նրա համար է, որ նա իմանում է, թէ քեզ նման աշխատասէր ու ժրաջան եղնուկին ես եմ պահել մեծացրել:

Այս մէկ: Մէկ էլ որ՝ նրա գերդաստանը իմ կաթնովս եմ պահում: Այն մածունն ու կարագը, այն սէրն ու կաթը, այն եղն ու պանիրը, այն ապք-տաք թանկսպասը, որ ամեն օր խըպշտում են, հոմ տըլածն է: Տեսնում էք ուրեմն, որ եթէ ես չըլնիմ, բոլորը քաղցած կըկոտորէին:

—Դու էլ ես ճշմարիտ ասում. սիրուն Կովիկ, սկսեց Շունը: Ո՞վ կարող է ուրանալ քո լաւութիւնը: Շատ անգամ ես ինքս էլ եմ մասնակից լինում քո տըլած անուշ թանին: Մեր տանտիկինն ամեն խնոցի հարելիս թանիցն ինձ բաժին է տալիս: Ով որ քո լաւութիւնն ուրանայ, երկու աչքով կուրանայ: Ես շատ երախտագէտ եմ, ոչ ոքի լաւութիւն չեմ կարող ուրանալ: Բայց գիտէ՞ք ինչ կայ: Դուք մի նեղանաք, որ մեր տէրն ինձ ամենքիցդ էլ շատ է սիրում. դրա համար մեծ պատճառ կայ և անասեմ, թէ ի՞նչ է դրա պատճառը...

Եւ շունն սկսեց մէկ-մէկ հաշել, թէ ինքն ինչ ու ինչ է անում:

Ասած է՝ շունը որ հաշել սկսի, էլ չի դադարիլ: Այնքան հաշեց Եզան ու Կովի հետ, որ տէրն իմացաւ, գնաց նրանց մօտ, շան լեզուիցն ազատեց, ասելով. «Թող տուր դրանց, Բողար, դու չըգիտե՞ս, որ ամենքդ էլ ինձ հարկաւոր էք, ոչ մէկդ միւսի արածը չէք կարող անել. այդ պատճառով ես ձեզ ամենքիդ էլ սիրում եմ, դուք էլ սիրեցէք միմեանց:

Մեղուն ու աղաւնին

1. Փորձանք

Ժրաջան Մեղուն ծաղկալից դաշտում իր մեղրի համար նիւթ էր հաւաքում: Արևի տակին շատ աշխատելով, Մեղուն շատ յոգնեց և խիստ ծարաւեց:

Նրանից մօտիկ մի փոքրիկ լիճ կար: Մօտեցաւ լճին, վեր եկաւ ափին, որ քիչ ջուր խմի, ծարաւը կոտորի, նոր ուժ ստանայ, թուշի տուն գնայ: Հէնց որ կռացաւ, որ ջուր կում անի, յանկարծ գլորեց, ընկաւ ջրի մէջ: Նա շատ աշխատեց, որ ցամաք դուրս գայ, բայց մի փոքր ալիք նրան ներս քաշեց, ափից հեռացրեց:

Այսպէս խեղճ Մեղուն ցամաքից զրկւեց, ջրի երեսին թևերը փռեց և յոյսը կտրած՝ ֆնաց մեկնւրւած:

2. Օգնութիւն

Որտեղից որտեղ՝ օգնութեան հասաւ մի շատ բարեսիրտ սիրուն Աղաւնի: Բարի Աղաւնին մօտեցաւ լճին և նայեց տեսաւ մեր խեղճուկ Մեղուն՝ յուսահատ փռւած ջրի երեսին: Իսկոյն շտապեց, մի տերև կտցեց և տարաւ Մեղւի առաջը ձգեց:

Մեղուն բարձրացաւ տերևի վրայ, խելքը ժողովեց, դէս ու դէն նայեց, որ տեսնի ով էր իր ազատողը, մահից փրկողը: Եւ տեսաւ իր մօտ բարի Աղաւնուն: Շատ նայեց վրան և ուղեց խօսել, Աղաւնուն գովել, շնորհակալ լինել: Բայց մեր բարեսիրտ սիրուն Աղաւնին շատ լաւ իմացաւ Մեղւի միտքը, և ոչինչ չուղեց լսել նրանից, այլ թռաւ գնաց, որ ուրիշ տեղ էլ նոյն բարիքն անէ:

3. Երախտագիտութիւն

Մի օր մեր մեղուն նոյն դաշտի միջին մի սիրուն ծաղկից նիւթ էր ժողովում և տգտգալով Աղաւնուն գո-

վում: Մեղւի հանդէպ, մի ծառի վրայ նստած ննջում էր ծանօթ Աղաւնին:

Հէնց այդ ժամանակ Մեղուն նկատեց, որ ահա մէկ մարդ, հրացանը ձեռին, մէջքը կռացրած, չար օձի նման սողում է սուս-փուս դէպի Աղաւնին: Մեղուն հասկացաւ, որ դա չար մարդ է, անգութ որսորդ է, ուզում է սպանել անմեղ թռչունին՝ իր բարբառին: Եւ ճշմարիտ որ այդ էր այն մարդու չար նպատակը:

Որսորդը չոքեց, տեղը պնդացրեց և հրացանը երեսին բռնեց: Հէնց մատը դրեց կայծառի ոտքին և ուղեց քաշել, գործը վերջացնել, այդ իսկ րոպէին կայծակի նման Մեղուն վրայ հասաւ և չար որսորդի ձեռքն ախպէս խալթեց, որ նա վեր ցատկեց: Նրա հրացանը նշանից շեղւեց և իր թնդիւնով անմեղ Աղաւնուն քնից զարթեցրեց ու տեղից թռուցրեց:

Այսպէս մեր մեղուն իր բարբառին վերահաս մահից փրկեց, ազատեց:

Ինչ որ ցանես, այն կը հնձես: Արած լաւութիւնը չի կորչիլ:

Փոքրիկ գառը

Մի փոքրիկ գառ, ձիւնի նման մաքուր, սպիտակ, Մի օր գնաց մօր հետ դաշտը, որ արածի: Դաշտ որ հասաւ, սկսեց թռչել քարերի տակ, էլ չէր ուզում փոքր միջոց հանգիստ նստի: Այս ու այն կողմ վազվզելով չափ էր ընկնում, Թէ քար, թէ ժայռ, թէ փոս, թէ ձոր չէր հարցնում: — Ո՛րդեակ, հանդարտ, ձայն էր տալիս նրա մայրը. — Զգո՛յշ կացիր, որդեակ, լսիր իմ խրատը: Բայց գառնուկը մօր ասածին ուշ չի դարձնում, Իր խաղալն ու վազվզելն է շարունակում: Եւ վերջապէս՝ երբ մօր խօսքին ականջ չարաւ, Սարի գլխին իր գծութեան պատիժն առաւ: Մի մեծ քար կար այնտեղ ընկած, նրա ծայրում Մեր գառնուկը թռչկոտելով խաղ էր անում, Մէկ էլ յանկարծ նրա վրայից գլորւեցաւ, Ոտի մէկը տակոյն էլաւ, կոտրւեցաւ:

Մեղուն ու հաւը

Հաւը Մեղւի վրայ ծիծաղելով՝ ասեց մէկ անգամ.

— Ի՞նչ անշնորհք ճանճ ես դու, ամբողջ օրը ծաղկից ծաղիկ ես թռչկոտում և ոչ մի բանի պէտք չես գալիս:

— Իսկ դու, Հաւիկ մարեց Մեղուն:

— Միթէ չըգիտես, թէ ի՞նչ եմ շինում ես. քեզ նման պարապ-սարապ չեմ տըղտըղում: Ես օրը մէկ ձու եմ ածում, մէկ ձու. դիտես մէկ ձուն քանիսն է:

— Գիտեմ, գիտեմ, հաս-

կացայ: Բայց ես մինչև հիմա կարծել եմ, թէ դու օրը հարիւր ձու ես ածում:

— Ի՞նչպէս կարելի է օրը հարիւր ձու ածել, անխելք Մեղու:

— Հապա եթէ քո ածածը ընդամենը մի ձու է, էլ ինչո՞ւ ես հարիւր անգամ կըրկչում, թէ հայ, հարայ, լսեցէք, որ ես ձու եմ ածել: Իմ կարծիքով՝ այսքան կըրկչալուն մի ձուն շատ քիչ է: Այնպէս չէ, իմաստուն Հաւիկ մարիկ:

— Բայց դու ի՞նչ ես շինում, դու, որ իմ մի ձուն քիչ ես համարում:

— Ես ինչ որ շինում եմ,
քեզ պէս կըրկըշալով չեմ
յայտնում ուրիշներին: Ես
գլուխս քաշ գցած, մեղը եմ
շինում: Գիտե՞ս ինչ է մեղը:
Դա հաւի կերակուր չէ, քո
խելքի բանը չէ, Հաւիկ
մարիկ:

Բ ա ո ա խ ա ղ

Պօղոսն ու Պետրոսը բա-
ռախաղի էին տալիս: Պօղոսը
վարժաւծ էր, իսկ Պետրոսը
նոր էր սովորում:

Ահա թէ ինչպէս էին խա-
ղում:

Պօղոս. Պետրոս, ասա, տու-
նը:

Պետրոս. Տունը:

Պօղոս. քեզ կծի շունը:

Պօղոս. Ասա դուրը:

Պետրոս. Դուրը:

Պօղոս. Ընկնիս ջուրը:

Պօղոս. Ասա պան:

Պետրոս. պան:

Պօղոս. Ուտես թանէ սպան:

Պետրոս. էլ չեմ ասում. հի-
մա ես կըհարցնեմ քեզ:

Պօղոս. Լաւ, հարցրու:

Պետրոս. Ասա ծիտ:

Պօղոս. Ծիտ:

Պետրոս. ուտես մախոխ:

Պօղոս. Այդ չեղաւ, Պետրոս:
Ես ասում եմ ծիտ, դու
ասում ես մախոխ, այդ
ինչպէս կարելի է. տես-
նում ես՝ նման չեն: Դեռ
սպասիր էլի, ես կըհար-
ցնեմ—

Ասա ծիտ է:

Պետրոս. Ծիտ է:

Պօղոս. Պետրոսն անմիտ է:

Պետրոս. Էհ, էլ չեմ ասիլ,
ես անմիտ չեմ:

Պօղոս. Լաւ, շարունակենք, էլ
այդպէս չեմ ասիլ:

Ասա հաւ է:

Պետրոս. հաւ է:

Պօղոս. Պետրոսը լաւ է:

Պօղոս. Ասա սանձ:

Պետրոս. Սանձ:

Պօղոս. Պետրոսն ուտի տանձ:

Պետրոս. Հիմա ես կըհարցը-
նեմ: Ասա—սամի:

Պօղոս. Սամի:

Պետրոս. Շաքարը ծամի:

Պետրոս. Ասա հաց:

Պօղոս. Հաց:

Պետրոս. Մի քիչ կաց:

Պօղոս. Էհ, բաւական է, դու
լաւերը չես իմանում:

Ուսումնարան

Դաշտը սիրուն է դալար բոյսերով
Եւ անուշահոտ գոյն-գոյն ծաղկներով:

Ուսումնարանը նոյնքան սիրուն է
իր ուշիմ, խելօք, ժիր մանուկներով:
Սիրուն է ծառը կանաչ ճղներով,
Փունջ-փունջ կախուտած իր պտուղներով:
Ուսումնարանը նոյնքան սիրուն է
իր առաքինի, խելօք սաներով:
Աստուած, պահպանիր դու շատ օրերով
Մեր անդաստանը իր մշակներով,
Եւ մենք նորանում զուգւինք, զարգարւինք
Գեղեցիկ ուսման գոյն-գոյն փունջերով:

Ոսկի և երկաթ

Ոսկին երկաթին անար-
գելով, ասեց մէկ անգամ.
— Երանի գիտենամ, դու ին-
չացո՞ւ ես, որ մետաղների
կարգն ես ընկել. քո սե ու
ժանգոտ երեսովըդ մարդու
վրայ դղանք ես բերում:
Նայիր ինձ վրայ. տես՝ ինչ-
պէս գեղեցիկ եմ փայլում,
ինչպէս շողշողում: Նայիր
մեր սիրուն օրիորդների ու
հարսների ականջներին ու
մատներին, դու կըտեսնես
իմ փառքն սւ պատիւը. նա-
յիր նրանց ճակատների շար-
քերին, դու կըտեսնես իմ
փայլն ու գեղեցկութիւնը:
Ձեմ հաշուում գինդերը, գըն-
դասեղները. գիտե՞մ որ դու
այնքան կոշտ ու կոպիտ ես,
որ այդպէս քնքուշ բաների
մասին ոչ ճաշակ ունիս, ոչ
հասկացողութիւն:

Երկաթը պատասխանեց
Ոսկուն.

— Ես չեմ ուրանում, Ոս-
կի աղա, որ դու գեղեցիկ ես,

ամեն բանի զարդն ու զար-
դարանքը դու ես, զինըդ
շատ բարձր է, աղքատի բան
չես, բայց ինչո՞ւ ես չափիցդ
դուրս գոռողանում: Քո սի-
րուն օղակներդ ոչ ականջի
խելքն են աւելացնում, ոչ
քո մատներին ու կոներին
զօրութիւն ու ժրութիւն են
տալիս: Ճակատների փայլուն
շաքերըդ փայլն խելք չեն
տալիս. ոչ կուրծքերի նուրբ
մանեակները սրտին գուլթ ու
խնամք:

Ինչ ասեմ մեր օրիորդ-
ներին, որ քեզ այդ չափ պա-
տիւ են տալիս, քեզ համար
հալում, մաշում ու բարա-
կացաւ ընկնում: Իմ մի փոք-
րիկը ասեղը քո բոլոր զար-
դարանքներից աւելի է օգուտ
տալիս: Գիտե՞ս, Ոսկի աղա,
իմ փոքրիկ ասեղը քանի տուն
է պահում, քանի որբիկ կերա-
կում: Իմ խոփն ու ձեւիչը
ամբողջ աշխարհքին հաց են
տալիս:

Մարդիկ ինչ որ շինում են, կամ պէտք է կտրեն, կամ պէտք է ծեծեն, կամ պէտք է խարտոցեն, կամ պէտք է կարկատեն: Իմ ուրազն ու կացինը որ չըլինին, իմ դուրն ու շաղափը, իմ սղոցն ու մուրճը, իմ կտրիչն

ու խարտոցը, էլ կարող էին մարդիկ քար քարի վրայ դնել. փայտ փայտի վրայ:

Ահա այդպէս պարծենկոտ ես դու, Ոսկի աղա, քո փայլից կուրացած՝ ուրիշ լաւութիւնը չես տեսնում:

Երգ պանդխտի

Ծիծեռնակ, ծիծեռնակ,
Դու գարնան սիրուն թռչնակ,
Դէպի հըր, ինձ ասան,
Թռչում ես այդպէս արագ.
Ա՛խ, թռիւ, ծիծեռնակ,
Ծնած տեղս՝ Աշտարակ,
Անդ շինիր քո բունը—
Հայրենի կտուրի տակ:
Անդ հեռու ալևոր
Հայր ունիմ սգաւոր,
Որ միակ իւր որդուն
Սպասում է օրէցօր:
Երբ տեսնես դու նըրան,
Ինձնից շատ բարեւ արա,
Ասան թող նստի լայ
Իր անբախտ որդու վրայ:
Դու պատմիր, թէ ինչպէս
Աստ անտէր ու խեղճ եմ ես,
Միշտ լալով, ողբալով,
Կեանքս մաշել, եղել կէս:
Ինձ համար ցերեկը
Մութ է շրջում արեգը,
Գիշերը թաց աչքիս
Քունը մօտ չի գալիս:
Շուտով սառ հողի տակ
Կը պառկեմ այստեղ մենակ,

Թողնելով հօրս սրտում
Ցաւալի յիշատակ:
Դէհ, սիրուն ծիծեռնակ,
Հեռացիր, գնան արագ
Դէպի Հայոց աշխարհը,
Ծնած տեղս Աշտարակ:

Արշակի շարադրութիւնը

Երկար ժամանակ սպասում էի, թէ երբ պէտք է ինձ ուսումնարան տանեն: Ուսումնարանի մօտովն անցնելիս՝ որ լսում էի աշակերտների երգելու ձայնը, սիրտս մի ուրիշ կերպ էր դառնում, մըտքումս ասում էի, ա՛խ, երբ կըլինի, որ ես էլ սրանց մէջը լինիմ, սրանց պէս կարդամ, սրանց պէս երգեմ, սրանց հետ խաղամ. արդեօք կարժանանամ այդ օրին:

Վերջապէս փափագիս հասաւ. հայրիկս մի առաւօտ յայտնեց, թէ երկուշաբթի օրը քեզ տանելու եմ ուսումնարան և այսօր պէտք է գնամ քո ուսման պիտոյքներն առնեմ Այն օրը էլ ես հաց չըկերայ չափազանց ուրախութիւնիցս:

Երեկոյին հայրս եկաւ տուն: Ի՛նչ ասես որ չէր առել ինձ համար.— թուղթ, թանաք, թանաքաման, դասագիրք, տեսակ-տեսակ գրչա-

կութներ, մատիտներ, տետրակներ: Բոլորը ջուլ-ջուլ թղթերում փաթաթեցի ու դրի պահարանումս, մինչև հասաւ երկուշաբթին՝ ուսումնարան գնալու օրը:

Նոր տարի

Ահա հասաւ նոր տարի,
Հետը բերաւ նոր բարի,
Մանր տղոց ուրախ օր,
Բարի զաւակ հօրն ու մօր:

Մանր տղայք են ուրախ,
Ունին կաղին գողինաղ,
Սալորի չոր, չամիչ, թուզ,
Փշատ, ունաբ և ընկուզ:

Մանր տղայք, չըմոռնաք,
Աշխարհումս չէք մենակ.
Ուրիշ շատ խեղճ տղայք կան,
Աղքատ ու անօգնական:

Նոքա հայր ու մայր չունեն.
Սև չոր հացի կարօտ են.
«Աղքատներին ողորմած
Եղէք», կասէ ձեզ Աստուած:

ԱՌԱՒՈՏԻԱՅ ԱՂՕԹՔ

Ո՛վ Տէր մեր գթոտ, Դու լոյս առաւօտ,
Ծագիր և մեզ մօտ Քո լոյսդ անաղօտ:
Թող լուսաւորւին մեր միտքն ու հոգին,
Որ Քո լոյս անլան լինինք փառաբան:

Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն:

ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔ

Հայր մեր, Որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն Քո,
եկեսցէ արքայութիւն Քո, եղիցին կամք Քո որպէս
յերկինս և յերկրի: Զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ
այսօր. Թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեր թողումք
մերոց պարտապանաց. և մի տանիր զմեզ ի փորձու-
թիւն, այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէ. զի Քո է արքայու-
թիւն և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔ

Հայր մեր երկնաւոր, Հայր ամեն մարդի,
Դու ինձ ամեն օր տաս հաղար բարի—
Կեանք, լոյս, կերակուր, հայր ու քաղցրիկ մայր,
Մեծ ու փոքրիկ քոյր, անուշիկ եղբայր:
Իսկ ես ի՞նչ ունիմ որ ինչ տամ Քեզի.
Առջևդ կընկնիմ, կենամ աղօթքի—
«Շնորհդ տուր ինձ, որ ծնողներիս,
Վարժապետներիս և իմ մեծերիս
Լինիմ սիրելի, իսկ Քեզ՝ հաճելի»:

ԹՈՅԼԱՏՐԻԱԾ ԵՆ ՊԱՏՇԱՃԱԻՈՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆԻՅ

Ուսումնա Մայրենի Լեզուի. ա. տարի «Պատ- կերաւոր այբբենարանով» . . .	20 կ.
Ուսումնա Մայրենի Լեզուի. բ. տարի . . .	40 կ.
Ուսումնա Մայրենի Լեզուի. երրորդ գիրք . . .	70 կ.
Ուսումնա Մայրենի Լեզուի. չորրորդ գիրք . . .	90 կ.

ԳԼԽԱԻՈՐ ՊԱՆՍՏՆԵՐԸ ԳՏՆԻՈՒՄ ԵՆ

ԹԻՖԼԻՍ—«Կենտրոնական» և «Գուտտեմբերգ» զրաւա-
ճառանոցներում:

ԵՐԵՒԱՆ—Ս. Օհանջանեանի և Պ. Յովհաննիսեանի զրա-
ւաճառանոցներում:

ԲԱՔՈՒ—«Սօտրուղնիկ» և «Թառայեանների» զրաւաճա-
ռանոցներում:

Բոլոր գումարով գնողներին զեղչ է լինում յօ-
րինոցի կողմից 30%

Հեղինակի հասցէն—Լերմոնտովեան փողոց, տուն № 4.